

SAĞLIKLI KENT İÇİN MAHALLE PLANLAMA: MUHSİNE HATUN VE ŞEHSUVAR BEY MAHALLELERİ

Berat Nur Özcan¹ & Sümeyye Babayusuf²
Prof. Dr. Arzu Kocabaş³
Dr. Şimşek Deniz⁴
Prof. Dr. Hüseyin Cengiz⁵

Özet

21. yy da yaşamakta olduğumuz mahallelerin fiziksel, sosyal ve ekonomik yapısının sağlık ve esenliğimizi etkilediği giderek kabul edilmektedir. Şehirlerin yapı taşı olarak mahalleler, sağlıklı yaşamın belirleyicisi sağlık göstergeleriyle birlikte, temel istatistiki verileri sağlayan idari yerleşim birimleridir. Bu makale kapsamında 21. yüzyıl İstanbul'unun değişen ve hızla dönüşen kentsel ve mahalle mekanının hem sit alanı hem yenileme alanı hem de Dünya Miras Alanı niteliği taşıyan İstanbul, Tarihi Yarımada'daki Muhsine Hatun (Kumkapı) ve Şehsuvar Bey (Kadırga) Mahalleleri üzerinden irdelenmesine yer verilmektedir. Bu arazi tespit çalışması temelli araştırma kapsamında seçilen mahallelere ilişkin güncel fiziksel doku, sosyal ve ekonomik yapı verileri derlenmiştir. Saha çalışmasının temel gerekçesini ise tarihi bina stokuna ilişkin güncel veri bulunmadığından, parsel bazında özgün tescil fişlerinin hazırlanması oluşturmuştur. Bu özgün tespitler ve mahalle profili kullanılarak, hazırlanan her bir eylem planı için sağlıklı tasarım çözümleri önerilmesi mümkün olacaktır.

Güncel analizler ve saha çalışması kapsamında, sistematik ikincil verilerin değerlendirilmesi ve 800 tarihi parsel ve binanın tespit ve yorumlarını içeren fişlerin hazırlanması ile veri bankası oluşturulması yöntemleri kullanılmıştır. 2018-2019 akademik yılı boyunca, yenilikçi ve çok paydaşlı bir atölye çalışması kapsamında öncelikle değişen ve dönüşen kent dokusu odaklı mahalle profili hazırlanmıştır. Mahalle mekanının güçlü-zayıf-fırsat-tehdit (GZTF) içeren niteliklerinin belirlenmesi esaslı, bu mevcut durum analizi için koruma odaklı stratejik plan analiz yöntemi kullanılmıştır.

Bu temel analiz sonuçları esas alınarak, sağlıklı mahalle gelecek tahayyülünü ifade eden bireysel vizyon ve eylem planı temaları belirlenmiştir. Bu bireysel eylem plan temaları, mahallede ada ve parsel bazında yapılan tespitler doğrultusunda detaylandırılmıştır. Atölye çalışması, ağırlıklı olarak mekânda yapılan özgün tespit çalışmaları ile paydaşların katılım ve katkıları kapsamında revize edilerek netleştirilen yaklaşımları esas almaktadır.

Bu çok paydaşlı ve yenilikçi atölye çalışması kapsamında mahallelerin sivil mimari bina stokuna ilişkin geliştirilen özgün yöntem ile elde edilen bulgular uygulamaya yönelik güncel ve öncü adım niteliği taşımaktadır.

Anahtar Kelimeler: İstanbul, Tarihi Yarımada, Muhsine Hatun Mahallesi, Şehsuvar Bey Mahallesi, sağlıklı mahalle planlama

¹ Sanat Tarihçisi

² Şehir Plancısı

³ Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, SÜRKAM Md.

⁴ İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İBB

⁵ Yıldız Teknik Üniversitesi

Abstract

In the 21st century, it is increasingly recognised that the physical, social and economic characteristics of a neighbourhood affect local community's health and wellbeing. A neighbourhood, as a building block of a city, presents basic statistical data along with health indicators that relate to the determinants of health. This research focusses on Muhsine Hatun (Kumkapı) and Şehsuvar Bey (Kadirga) Neighbourhoods of Historic Peninsula, Istanbul, both of which are designated Conservation Areas, Renewal Areas and World Heritage Sites. This field work-based research provides the basic evidence relating to the current state of the urban physical environment at the level of selected neighbourhoods on historic physical fabric, social and economic characteristics. The intention was to undertake surveying on the site to compile data related to the state of the historic building stock and generate registries on a plot-by-plot basis. This unique data along with a review of neighbourhood profile can be utilised to propose healthy design solutions, as part of each action plan proposals.

In undertaking this review and the fieldwork, a number of methods associated with systematic reviewing of secondary data and registering 800 historic building entries into our data-base were applied. During the 2018-2019 academic year, this research was undertaken in the context of an innovative and multi-stakeholder atelier work, focusing primarily on the preparation of a neighbourhood profile with an emphasis on changing and transforming urban fabric. The conservation oriented strategic planning tool SWOT (strong-weak-opportunitythreat) analysis was employed to undertake the neighbourhood baselining.

Based on these basic findings, themes of healthy neighbourhood vision and action plans were identified. Each action plan proposal was detailed with the use of plot-by-plot and site-based findings. The Atelier work consists of mainly first of its kind identification and recordings along with revisions of principles secured via feed-back sessions from the stakeholders

In the context of this multi-stakeholder Atelier work, the findings obtained by the original method developed for the civic architecture building stock of the neighbourhoods are up-to-date and pioneering steps towards implementation. In order to reveal the links between neighbourhoods and health, it is essential to undertake a critical review of the evidence in the selected neighbourhoods. Hence, it is necessary to establish a set of principles helpful for guiding neighbourhoods / local communities and supporting health at all levels. Furthermore, it is essential to work as a multi-disciplinary team that consists of planners, public health officials, architects, medical practitioners, landscape designers, and the real estate development community, to whom the key question of - How do we create a neighbourhood that promotes health for all residents is of great interest. 3

Keywords: *Istanbul, Historical Peninsula, Muhsine Hatun Neighbourhood, Şehsuvar Bey Neighbourhood, healthy neighbourhood planning*

1. GİRİŞ

Sağlıklı kentlerin yapı taşları sağlıklı mahallelerdir. Bu makale kapsamında 21. yüzyıl İstanbul'unun değişen ve hızla dönüşen kentsel ve mahalle mekanının hem sit alanı hem yenileme alanı niteliği taşıyan İstanbul, Tarihi Yarımada'daki Muhsine Hatun (Kumkapı) ve Şehsuvar Bey (Kadırga) Mahalleleri üzerinden irdelemesine yer verilmektedir.

2018-2019 akademik yılı, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Kentsel Koruma ve Yenileme Bilim Dalı Yüksek Lisans (YL) Programı öğrencileri ile iki yarı yılda gerçekleştirilen bu Atölye çalışması, 2014 Mekânsal Planlar Yapım Yönetmeliği kapsamında koruma-esaslı bir stratejik plan çerçevesi ve eylem planı önerisi denemesi niteliği taşımaktadır. Bu bağlamda, mahalle profilinin oluşturulması esaslı bir ön analiz çalışması ilk adım niteliği taşımaktadır.

Bu araştırma çalışması kapsamında, 2015 yılı itibariyle YL Atölyesi bünyesinde test edilmekte olan *tümden gelim* (yukarıdan tabana) ve *tüme varım* (tabandan yukarı) **temel yöntemi** benimsenmiştir. Bu atölye çalışması bağlamında, özgün veri tespiti, analizleri ve değerlendirilmesi gerçekleştirilmiştir.

Bu mahalleler, özellikle göç alarak hızlı değişim ve dönüşüme maruz kaldıkları ve daha önce çalışılmamış oldukları için mekan olarak seçilmişlerdir. Güz Yarıyılında, sürdürülebilir kentsel koruma ve kentsel dönüşüm ara kesitinde yer alan spesifik yazın taraması bağlamında temel yaklaşım perspektifi oluşturulmuştur. Bu çerçevede, mahalle mevcut durum analizi için koruma odaklı stratejik plan tekniği olan mekanın güçlü, zayıf, tehdit ve fırsat (GZTF) içeren boyutlarının tespitine ilişkin analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu temel analiz sonuçları a) mahalle gelecek tahayyülünü ifade eden bireysel vizyon, b) mekanda sentez ve c) eylem planı temaları olarak ifade edilmiştir.

Bahar Yarıyılında ise bu bireysel eylem plan temaları, mahalle mekanında ada ve parsel bazında yapılan tespitler doğrultusunda detaylandırılmıştır. Atölye çalışması ağırlıklı olarak mekânda yapılan özgün tespit çalışmaları ile yerel paydaşların katılım ve katkıları kapsamında revize edilerek netleştirilen yaklaşımları esas almaktadır.

Bu yenilikçi ve çok paydaşlı atölye çalışması kapsamında mahallelerin sivil mimari bina stokuna ilişkin geliştirilen özgün yöntem ile elde edilen bulgular uygulamaya yönelik öncü adım niteliği taşımaktadır (Şekil 1).

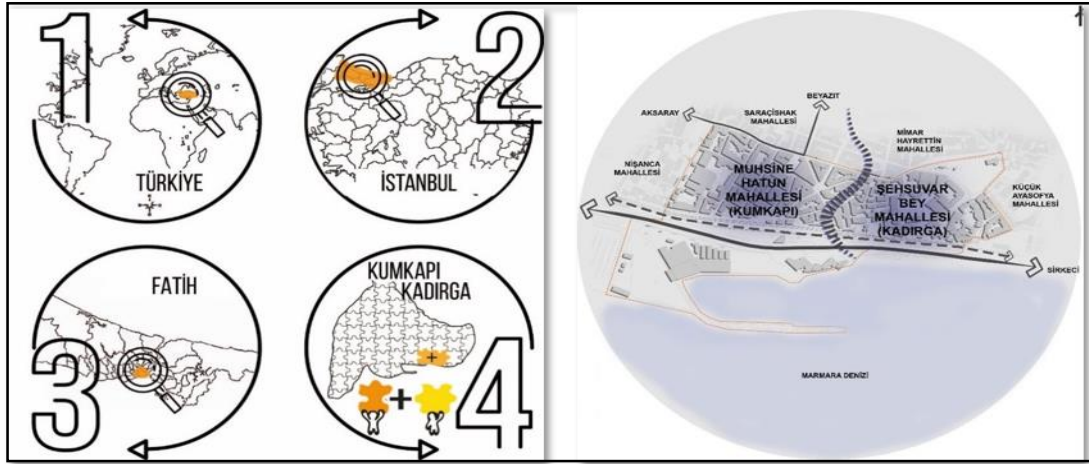

Şekil 1. Yenilikçi Atölye Çalışması Kurgusu ve Bileşenleri. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

2. MUHSİNE HATUN VE ŞEHİSUVAR BEY MAHALLE PROFİLİ

Muhsine Hatun (Kumkapı) ve Şehsuvar Bey Mahalleleri (Kadınca), İstanbul, Fatih Belediye sınırları içerisinde yer alan Tarihi Yarımada'nın güney kısmında, Yenikapı'nın batısında yer almaktadır (Şekil 2). Her iki bölge de hem *sit alanı* hem de *dünya miras alanı* sınırları içerisinde yer almaktadır. Tarihi Yarımada, 2009 İstanbul stratejik plan kararları kapsamında geleneksel merkez, turizm merkezi, kültür turizmi ve donatı alanları lejantı kapsamında bulunmaktadır (2009, İÇDP).

Çalışma alanı doğusunda Küçükayasofya Mahallesi, batısında Nişanca Mahallesi, kuzeyinde Saraçhışak, Mimar Hayrettin ve Emin Sultan Mahalleleri, güneyinde ise Bizans Surları ve Marmara Denizi yer almaktadır. Surlar ve Marmara Denizi arasında Sirkeci – Halkalı banliyö hattı ve Kennedy Caddesi bulunmaktadır; denize yapılan dolgu çalışmalarıyla (Kennedy Caddesi yapımı, yeni liman yapımı ve Avrasya Tüneli yapımı) güney sınırı dönem dönem genişletilmiştir (Şekil 3). Çalışma alanının sınırlarını doğuda Kadınca Meydanı Sokak, batısında Ermeni Patrikhanesi'nin bulunduğu Sevgi Sokak, kuzeyde ise Türkeli ve Çifte Gelinler Caddesi oluşturmaktadır.

Şekil 2. Muhsine Hatun Ve Şehsuvar Bey Mahalleleri Konum. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

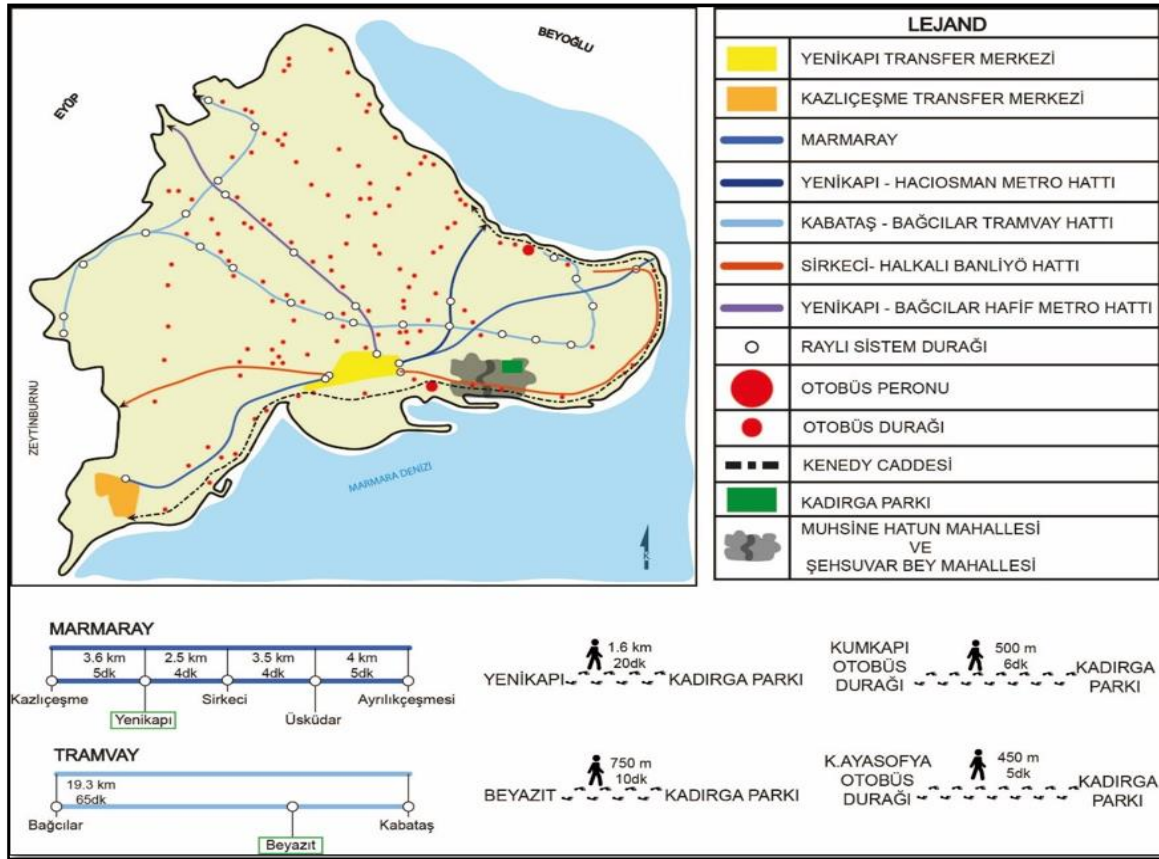

Şekil 3. 1946-2013: Mahallelerin Güney Sınırının Değişim Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

2.1 Fiziksel doku

Muhsine Hatun ve Şehsuvar Bey mahalleri tarihsel süreç boyunca önemli yerleşim mekanları olmuştur. Bölgeye yerleşim M.Ö. 600’lerde Grek Kolonilerinden Byzantion’la birlikte başlamıştır. Mahalleler, Bizans döneminde ve Osmanlı döneminin başlarında da önemini korumuştur. Sonraları ticari önemini kaybetse de sosyal dokusu ve tarihi dokusuyla her zaman sur içinde ve şehirde özgün bir yerleşim olmuştur.

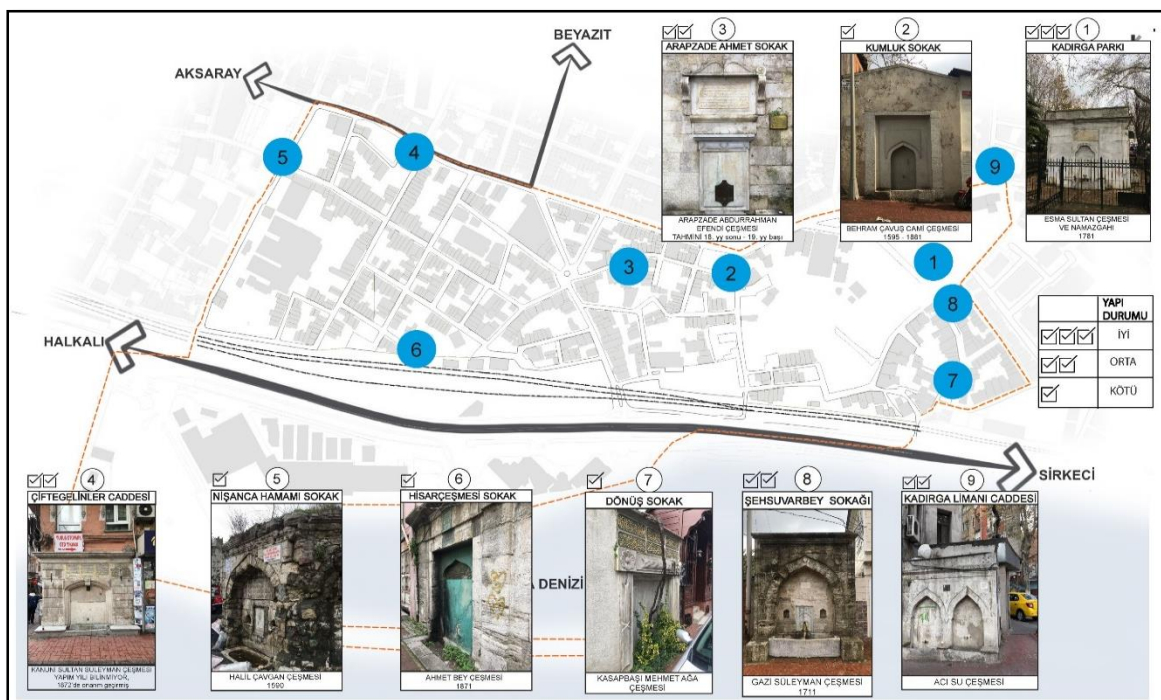
Mahallelerin kuzeyinde Beyazıt Meydanı, doğusunda Sultanahmet Meydanı ve batısında Yenikapı Meydanı bulunmaktadır. Mahallelerin güneyinde Kennedy Caddesi sınır oluşturarak denize erişimi engellemekte, ancak karadan yaya, metro, tramvay ve otobüs ulaşım alternatifi bulunmaktadır (Şekil 4). Beyazıt Meydanı’ndan Bağcılar Kabataş tramvay hattı geçmektedir. Beyazıt durağından Kadirga Parkına yürüyüş 10 dakikadır. Yenikapı aktarım merkezine hem Ayrılıkçeşmesi-Kazlıçeşme Marmaray hattı ile hem de Yenikapı-Hacıosman metro hattı kullanımıyla ulaşmak mümkündür. Kennedy Caddesi üzerinde ise Halkalı-Eminönü otobüsleri geçmektedir.

Şekil 4. Muhsine Hatun Ve Şehsuvar Bey Mahalleleri Ulaşım-Erişim Analizi. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır

Muhsine Hatun ve Şehsuvar Bey Mahalleleri tarihsel süreç içerisinde yangınlar nedeniyle fiziksel dönüşüme uğramıştır. 1865 Hocapaşa Yangını neticesinde mahalle dokusunda büyük değişim/dönüşüm olmuştur. Yangınlar sonrasında çıkarılan nizamnameler ile fizik mekânda yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu yeni düzenleme, topografya ile uyumlu, çıkmaz sokaklarla

Mahalle mekanında sosyal dokunun çok kültürlü yapısını yansıtan pek çok anıtsal yapı bulunmaktadır; Rum ve Ermeni kiliseleri, Ermeni ilkokulu, Ermeni Patrikliği, camiler, hamamlar, çeşme yapıları, Eski Karakol ve Eski Bölge İdare Mahkemesi vd. Mahalledeki Ermeni yapıları da yaşanan yangınlar neticesinde yeniden inşa edilmiştir.

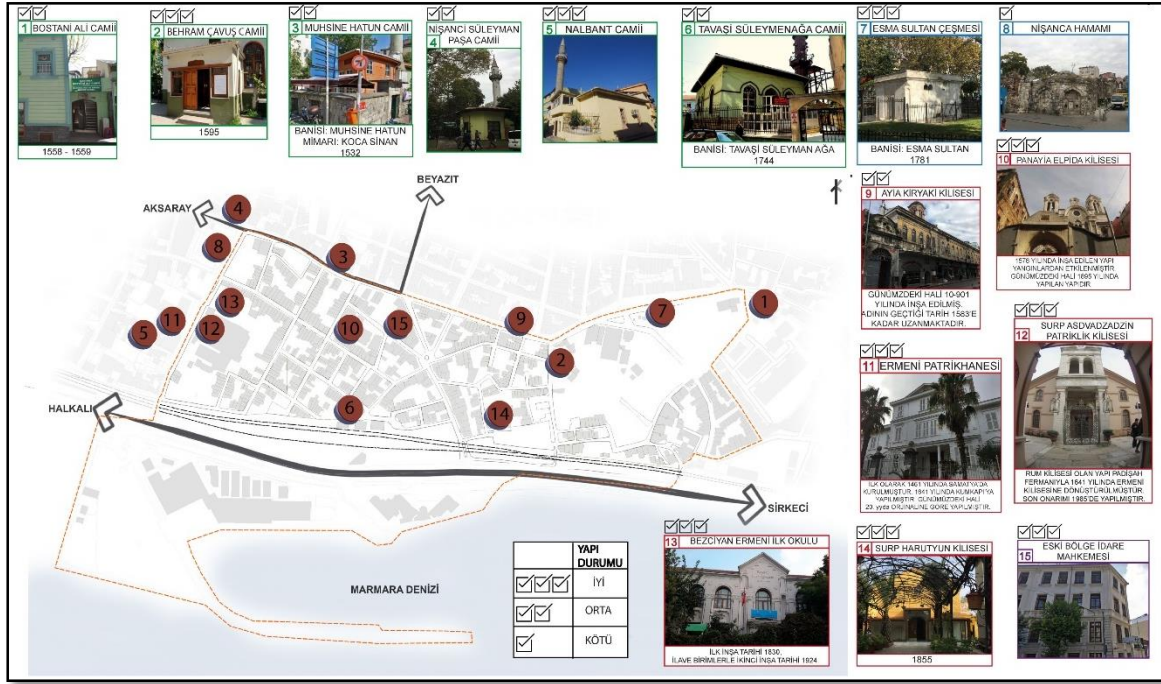

Rum ve Ermeni nüfusu Kumkapı Bölgesi'nde çoğunlukta olduğundan burada daha çok kiliseler, Kadırga Bölgesi'nde ise cami yapılarının olduğu görülmektedir (Şekil 6).

Tablo 1
Mahallelerdeki Rum, Ermeni ve Cami Yapıları

Mahallelerdeki Rum ve Ermeni Yapıları	Mahallelerdeki Cami Yapıları
- Surp Harutyun Kilisesi - Ayia Kiryaki Kilisesi - Panayia Elpida Kilisesi - Surp Asdvadzadzin Kilisesi - Bezciyan Ermeni İlk Okulu	- Muhsine Hatun Camii - Bostani Ali Camii - Behram Çavuş Camii - Nişancı Süleyman Paşa Camii - Nalbant Camii - Tavaşi Süleymanağa Camii

Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

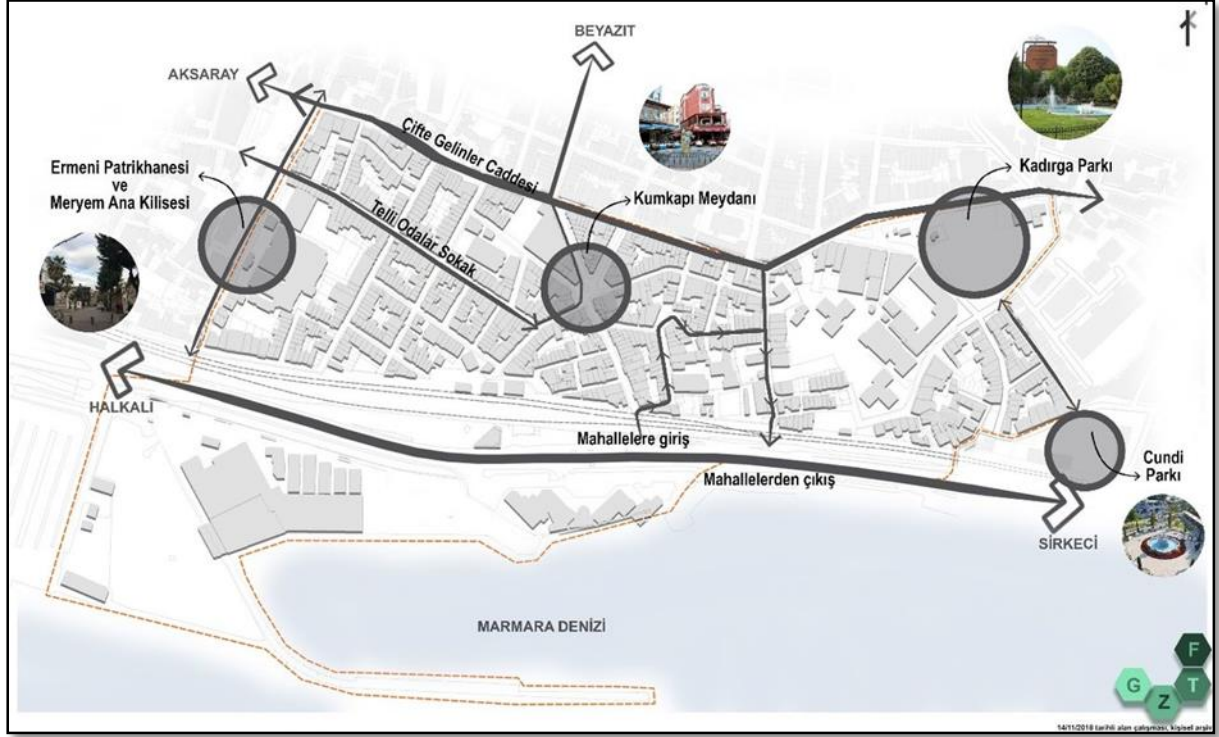
Şekil 6. Mahallelerdeki Anıtsal Yapı Dağılımı – II. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

Şekil 7. Mahallelerdeki Yapı Stoku Malzeme Kullanımı. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

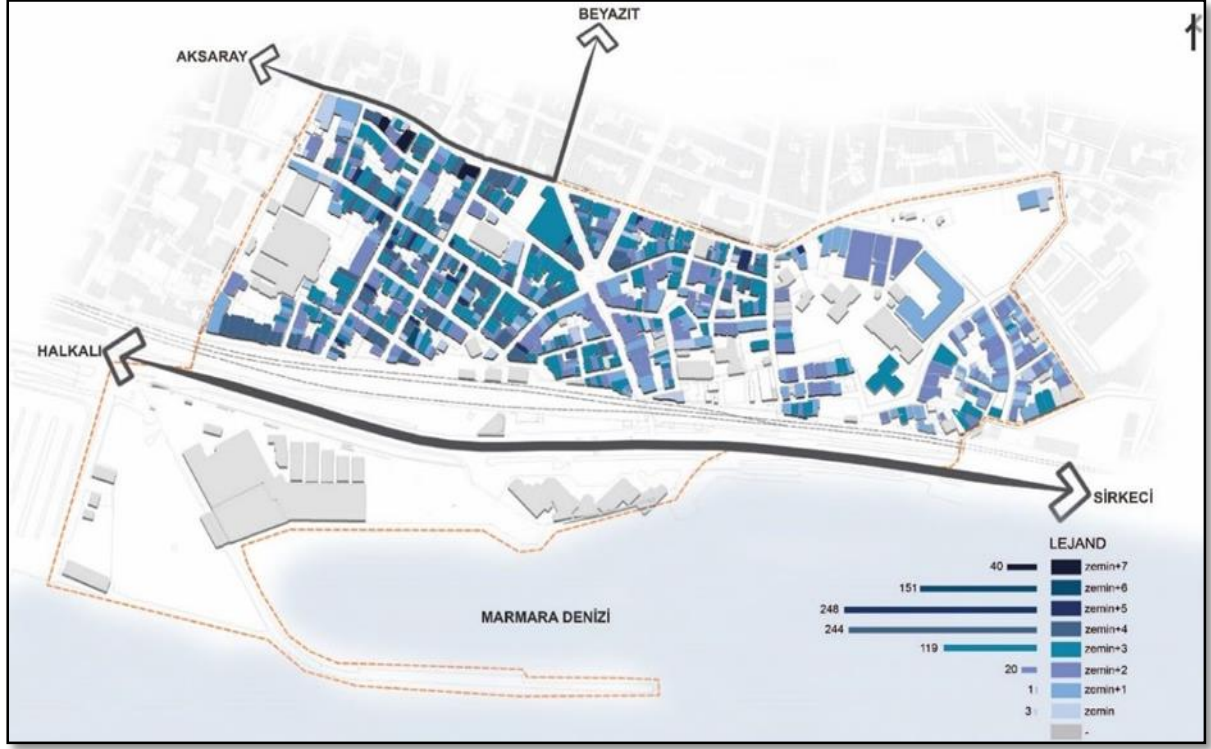
Mahalle konut tipolojisinin 2-3 katlı cumbalı, betonarme, kagir veya ahşap dönem mimarisini yansıtan yapılardan oluştuğu görülmektedir. Şehsuvar Bey Mahallesi'nde ahşap yapıların yoğun olduğu görülmektedir. Her iki Mahallede de yapıların çoğunluğu bitişik nizamlı, dar cepheli, dikdörtgen planlı sıraevler ve bazen de ikiz evler şeklindedir (Şekil 7). Konutların cephe tasarımlarına bakıldığında genellikle sağ veya solda giriş açıklığının, girişin yanında pencere açıklıklarının bulunduğu, üst katta da cumbalı kat düzeninin olduğu görülmektedir. Bazı yapılarda giriş ortada ve iki yanında pencere açıklıkları bulunmaktadır. Hemen hemen her yapının bodrum katı bulunmakta ve bu katların sokağa açılan demir parmaklıklı küçük pencereleri vardır.

Mahallede geleneksel konutların dışında özellikle Çifte Gelinler Caddesi ve Türkeli Caddesi üzerinde yer alan yüksek katlı apartmanlar 20. yüzyıldan itibaren yapılmaya başlanmıştır (Şekil 8). Günümüzde ise bu yüksek yapılar yalnızca ana cadde üzerinde konumlanmaktan çıkıp sokak aralarında da yer alıyor olup, mahalle geleneksel konut dokusunu zedeleyecek düzeye ulaşmış durumdadır. Mahalle, güncel geleneksel dokusu ile hem sit alanı içerisinde kalmakta hem de korunacak bölge sınırları içerisinde kalmaktadır. Bu dokunun korunması için çok katmanlı yasal düzenlemeler ile sınırlamalar getirilmiş olmakla birlikte, güncel ihtiyaçların karşılanabilmesi için yapı tasarımlarına, cephelerine ve doğal olarak genel dokuya zarar verildiği görülmüştür.

Şekil 8. Mahalle Fiziksel Doku: Akşar ve Odaklar. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

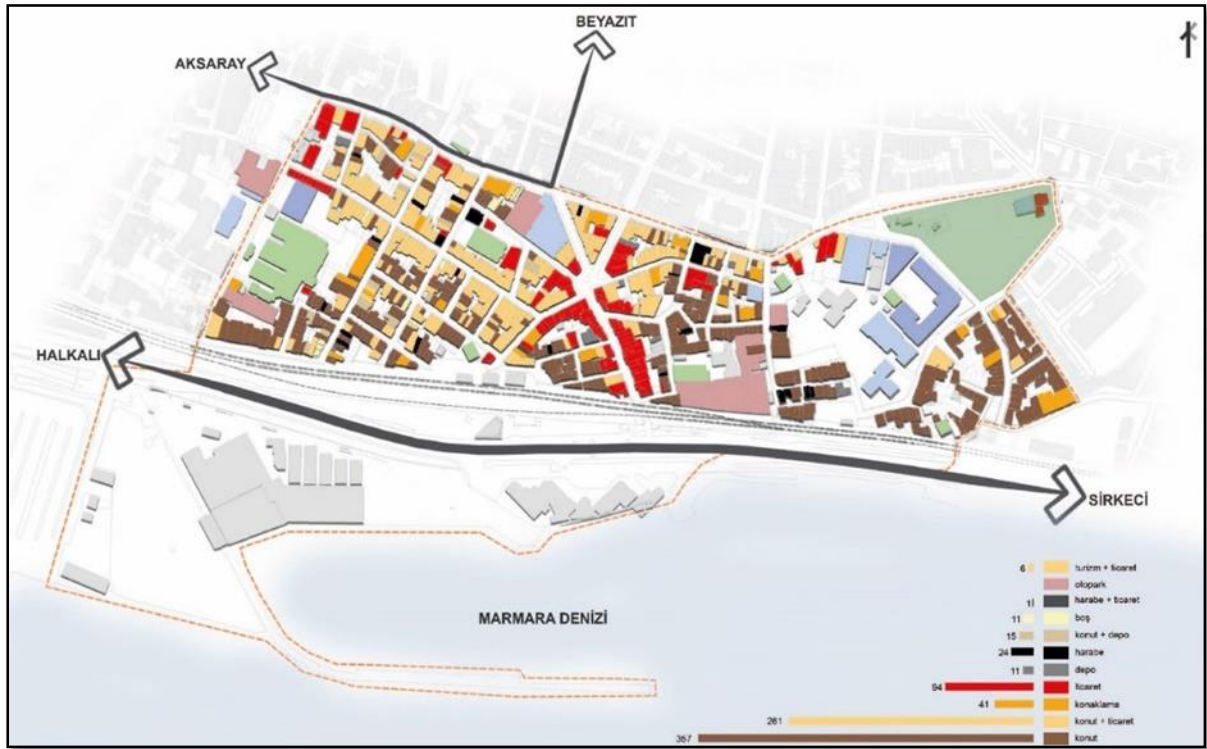
Atölye kapsamında yapılan kat adedi incelemesinde Mahallelerde 826 adet yapı tespit edilmiştir. Bu yapıların kat adedi dağılımı ve arazi kullanımı Şekil 9. ve 10 da gösterilmiştir. Yapıların mekanda dağılımı kat sayısına göre incelendiğinde, betonarme yapılaşmanın çoğalması ile bölgede zemin kat üzeri beş katı geçen altı ve yedi katlı apartmanlar bulunduğu görülmüştür. Bu apartmanlar çoğunlukla iki Mahallenin de kuzey sınırını oluşturan Çifte Gelinler Caddesi üzerinde yükselmektedir. Bu yeni yapılaşma, tarihi yapılarla yan yana geldiği noktalarda silüet bütünlüğünü bozmaktadır. İki mekandaki kat adetlerini karşılaştırdığımızda; Şehsuvar Bey Mahallesi'ndeki yapı adalarında tek katlı ve zemin kat üzerinde bir veya iki katı yapılar bulunurken, Muhsine Hatun Mahallesinde ise zemin kat üzerinde dört ve beş katlı yapılar yoğunluktadır. Bu yapıların, özgün kat sayılarına eklenen kaçak katlarla oluştuğu tespit edilmiştir. Zemin üzeri dört ve beş katlı yapılar mekanda çoğunlukta olup, geleneksel yapılar üzerine kaçak kat ilave edilmesi ile özgün kat sayısı bozulan yapılardır. Birçok örnekte, az katlı tarihi yapıların üstüne kaçak yeni katlar eklenmiş olduğu ve bu nedenle de sokak silüetlerinin özgün gabariden yükseltilmiş olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 9. Mahalle Mekanı Kat Adedi Analizi. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

Mahallelerdeki yapı işlevinin ağırlıklı olarak konut ve konut ile birlikte ticaret olduğu tespit edilmiştir. Yaya yoğunluğunun fazla olduğu Telli Odalar Sokak ve Çifte Gelinler Caddesi boyunca, genellikle giriş katı ticaret (mağaza, bakkal, züccaciye vb.), üst katları ise konut olan (yabancı uyruklu kişilere oda olarak kiralanana ya da aileler tarafından kullanılan) karma kullanım ağırlıktadır. Konut kullanımı Telli Odalar Sokak güneyi ile Mahallenin doğusunda yoğunlaşmaktadır. Ticaret fonksiyonlu yapılar, Kumkapı Meydanı'nı çevreleyen yapı adalarında yoğunlaşmış olup, şehrin eğlence sektörüne hizmet veren tarihi restoranlar ve meyhaneleri kapsamaktadır. Kumkapı'daki kilise yapıları ile Kadirga'daki camiiler mekanın dini yapılarını oluşturmaktadır.

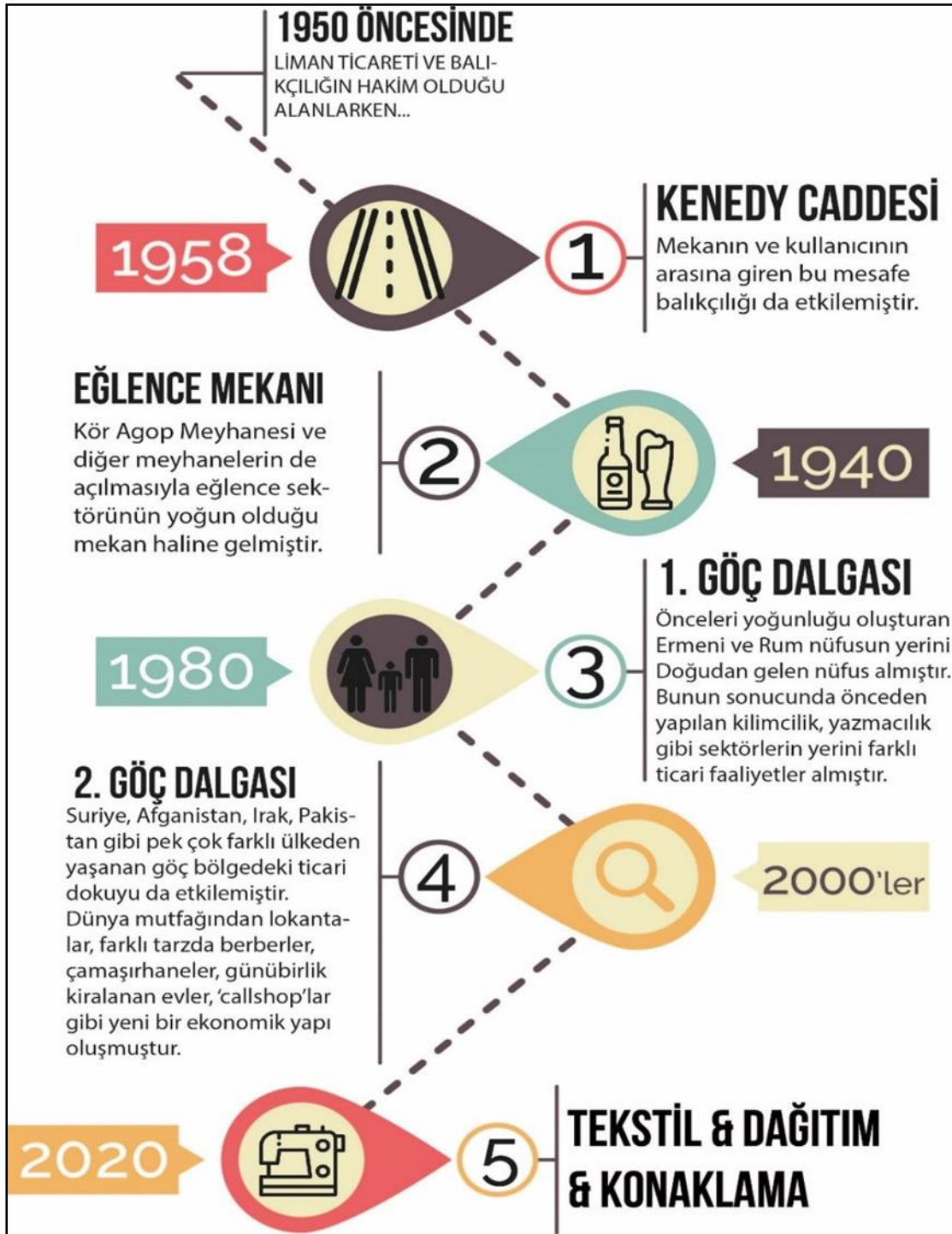
Mekandaki Yabancı Şube Müdürlüğü ve Sağlık Ocağı ise kamu görevi içeren iki temel fonksiyondur. Eğitim fonksiyonuna yönelik mekanın batısında Bezciyan Ermeni İlkokulu ve doğusunda Kadirga İlkokulu mevcut olup, yetersiz bulunmaktadır. Mekandaki harap yapıların genellikle sahiplerinin göç etmesinden sonra boş kalan, bakımsız geçen yıllardan sonra kötü durumdaki yapılar oldukları tespit edilmiştir.

2.2 Ekonomik yapı

Mekanın ekonomik yapısının zaman içinde değişip dönüştüğü tespit edilmiştir. Bizans döneminde liman ticareti ana geçim kaynağı olmuştur. Haliç'te bulunan ana limanın yoğunluğunu azaltmak için yapılan liman buna olanak sağlamış olup, mekan 'küçük iskele' anlamına gelen 'Kontaskalion' adıyla anılmıştır. Osmanlı Dönemi'nde önemini kaybeden liman bir süre kadirgalılar için tersane olarak kullanılmıştır (Müller-Wiener, 2003). Osmanlı döneminde mekanda liman ticareti eski yoğunluğunu koruyamamış ve işlevsiz kalmıştır. Limanın işlevini kaybetmesi ve kötü koku yayması nedeniyle Sokollu Mehmet Paşa tarafından doldurulmuştur (İnciyan, 1976). Sonrasında yerleşimin ana geçim kaynağı balıkçılık ve ilgili malzemeler olmuştur. Hatta yalnızca geçim kaynağı olmamış, balıkçılık bir kültür haline gelmiş, ağ örmek ise bir sanat yerini almıştır. Özellikle mekanın Ermeni halkı balıkçılıkla uğraşmıştır. 1958 yılında Kennedy Caddesi'nin yapılmasıyla birlikte balıkçılık Kumkapı'dan silinmeye başlamıştır (Şekil 11). 1988 yılında Kumkapı limanında kurulan balıkçılar halinin 2015 yılında Avrasya Tüneli çalışmaları nedeniyle taşınarak kaldırılması neticesinde hepten yok olmuştur.

Günümüzde bölgede tekstil sektörü ekonomik faaliyetlerin büyük çoğunluğunu oluşturmaktadır. Türkeli Caddesi ve Çifte Gelinler Caddesi üzerinde var olan ticaret Molla Taşı ve Telli Odalar Sokağı da yayılmıştır. Tekstil dışında bölgede pansiyon ve oteller yoğun olan işletmelerdendir

Şekil 11. Mahalle Ekonomik Yapısının Değişimi. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

19. ve 20. yüzyılda var olan fakat günümüzde artık yok olmuş diğer gelir kaynakları ise halıcı dokumacılığı ve yazma sanatıdır (Şekil 12). Kumkapı'da halıcılık 19. ve 20. yüzyılda önemli bir yere sahip olmuştur. Mekanda dokunan halılar çoğunlukla 16. ve 17. yüzyıl Pers ve bunun yanında Osmanlı halılarından da esinlenerek işlenmiştir. Bu sanatın Kumkapı'da gelişmiş olmasının başlıca nedenleri Hereke'ye yakınlığı ve Ermeni ustaların buraya yerleşmiş olmalarıdır (Akalin, 2016). Halılarda çoğunlukla mitolojik hayvan ve bitki desenleri gümüş,

altın ve ipek ipliklerle dokunmuşlardır. Bu sanatı icra eden önemli isimler ise Tosunyan Garabed Apelyan, Zareh Penyamın ve Hagop Kapoujian'dır. 20. yüzyılda Ermeni halkının çoğunun İstanbul'dan ayrılmak zorunda kalması neticesinde Kumkapı'da halıcı dokuma geleneği de son bulmuştur.

Yazma dokumacılığı ise, 19. yüzyılda makinelerde işlenmeye başlandığında önemini kaybetmiş bir sanat ve gelir kaynağıdır. Yazma atölyelerinin birçoğu Kumkapı'da yer almaktaydı. Agop Usta Vahey Usta, Tenekeci Garbiz Usta, Artin Usta, Ohannes Kılıçyan, Keğam Cerahyan gibi pek çok Ermeni ve Rum ustası bu sanat üzerinde çalışmıştır. Kumkapı'da yazma sanatını icra eden Türk ustalardan biri ise Taytıs Mustafa Usta'dır (Öz, 2006).

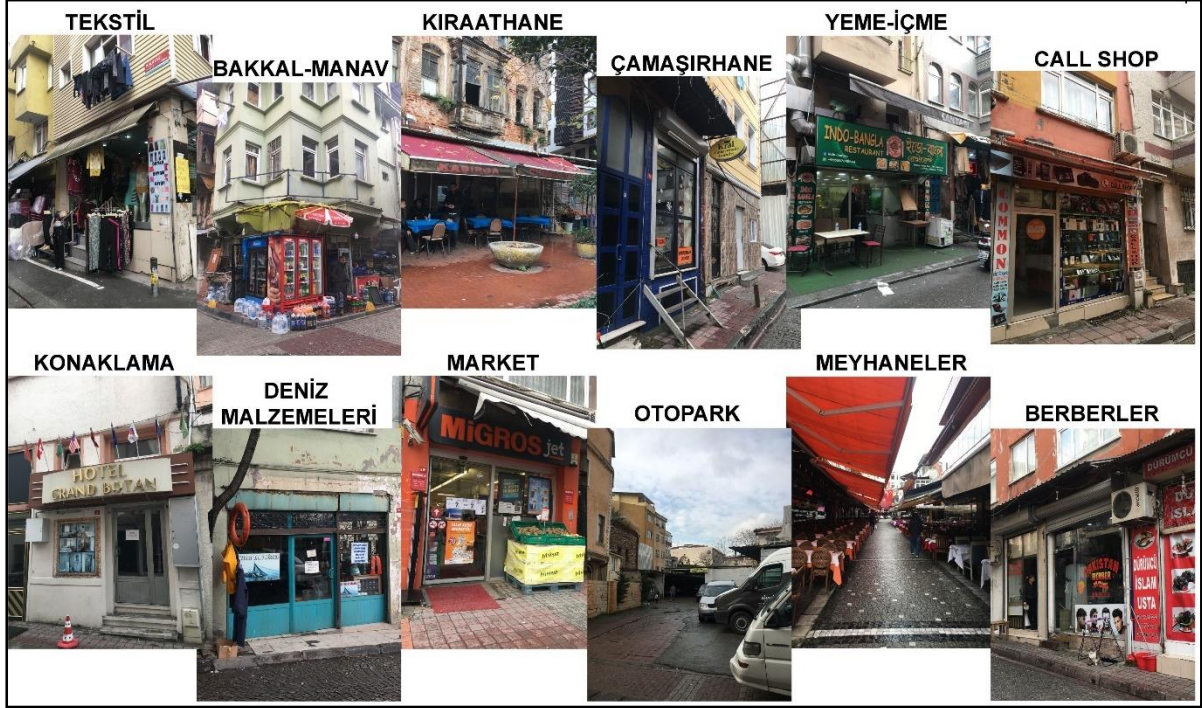
Şekil 12. Mahallede Yerel Ekonomi: Yok Olan Geleneksel Ticaret Fonksiyonları. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

1980 ve sonrasında göçlerle birlikte gelişen yeni ticari faaliyetler olmuştur. Bunların bir kısmı göçmenlerin beraberinde getirdiği, kültürlerinin parçası olan işletmeler; diğer kısmı ise göçmenlere yönelik gelişen işletmelerdir. Mahallede göçmenlerin artmasıyla birlikte kendi yörelerinden lokantalar, berber dükkanları, aramaları daha ucuza yapabilecekleri 'call shop' adı altında telefoncular açılmış olduğu gözlemlenmiştir (Şekil 13).

Göçmenlerin çoğunun tek bir odada 8-10 kişi yaşadıkları ve bu yaşam koşullarında hasıl olan çamaşır ihtiyaçlarına yönelik çamaşırhaneler açılmış olduğu tespit edilmiştir. Mekanda tekstil sektörü ve yan faaliyetlerinin temel ekonomik faaliyet olduğu tespit edilmiştir. Türkeli Caddesi ve Çifte Gelinler Caddesi üzerinde var olan tekstil ticareti Molla Taşı ve Telli Odalar Sokağı da yayılmıştır. Ek olarak mekanda pansiyon ve oteller yoğun işletmelerdir.

2.3 Sosyo-kültürel yapı

1980 lerden itibaren Tarihi Yarımada genelinde ve mahallelerdeki konut fonksiyonu, yerini ticaret birimlerine, küçük imalathanelere ya da depolara bırakmış, yaşayan nüfus da mekanı terk etmiştir. Mahallelerde yeni fonksiyonların getirdiği yeni bir sosyal doku oluşmuştur (Şekil 12). Günümüzde ise Kumkapı, Kuzey Afrika'dan, Bangladeş'ten, Hindistan'dan vd. yabancı ülkelerden gelen göçmenlerin geçici ikamet alanına dönüşmüştür.

Şekil 13. Mahalle Mekanı: Mevcut Ticaret Fonksiyonları. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

Göç dalgasının sürekliliği ile bölgedeki kullanıcı kimliği tanımsızlaşmış ve bugün mahalle sakinlerini çoğunlukla kiracılar, yakın çevrede çalışan ve mahallede oda kiralayarak bekâr yaşayan işçiler oluşturmaktadır. Yapılan anketler kapsamında, mekandaki tarihi binaların ucuz kiralari nedeniyle kiracıların mahalleyi tercih ettikleri tespit edilmiştir. Mahalledeki aileler ile yapılan anketlerde hanede yaşayan kişi sayısının 1-3 arası olduğu ifade edilmişse de, çapraz sorgulama bağlamında bekâr evlerinde bu sayının 7-8 olduğu öğrenilmiştir. Ermeni nüfus varlığı ise dini kurumlara bağlı olarak düzenli varlığını sürmektedir.

Tarihi Yarımada ve mahalle ölçeğinde mekan hızla dönüşmüş olmasına rağmen, Kadırga bölgesinde aile kültürünün bir nebze de olsa devam etmekte olduğu tespit edilmiştir. Kadırga Mahalle kültürü ve gençlerin yetişmesinde son derece etkin rolü olan spor sahasının kapatılmış olduğu, ancak Kadırga Spor Kulübünün mahalle ilişkilerini devam ettiren kültürel etkinlikler düzenleyerek varlığını devam ettirdiği tespit edilmiştir. Mahalle Muhtarları, Kumkapı eski sakinlerinden Sn. Nazaret Davityan, mahallenin en kadim şahidi İhsan Amca, Kadırga bölgesinin eski sakini ve Spor Kulübü adına Sn. Can Musa Demirhan ve semtin milli takıma yetiştirdiği sakini Sn. Büyük Mehmet de dahil olmak üzere altı kişi Atölye çalışmaları kapsamında gönüllü katkıda bulunmuştur. Mahallede yapılan mülakatlarda; mekanın tarihçesi

yerlileri tarafından eski Kadirga ve günümüz olarak tanımlamıştır. Eski Kadirga'nın, daha düzenli, temiz, huzurlu olduğunu ve o döneme duydukları  zlem sıkça dile getirmişlerdir. Mahallenin sosyal kimliğini yansıtan Kadirga Spor Kulübü'ne, taleplerine rağmen henüz belediye tarafından bir spor sahası tahsis edilmemiş bulunmaktadır. Kadirga Parkı ve Cundi Parkının spor amaçlı geleneksel kullanımlarının yeniden mahalleli kullanımına açılması önem arz etmektedir. Mülakatlar kapsamında Kadirga bölgesinin Kumkapı kadar g  ten etkilenmediği dile getirilmiştir.

Kumkapı bölgesinde yapılan mülakatlarda ise 1980'lerde mahallede yaşanmaya başlayan g   ve g  le gelen değişim üzerinde durulmuştur. G   ile birlikte özellikle sosyal anlamda köklü değişimler yaşandığı belirtilmiştir. Mahallenin maruz kaldığı g  ler sonucu yaşanan en önemli sorunun güvenlik sorunu ve aile yaşamının sürdürülememesi olduğu belirtilmiştir. Temel olarak üzerinde durulan konu ise geçmişin eğitimli insan yapısı ile güç ile gelen ve çoğunluğunu eğitimsiz/düşük eğitimli kesimin oluşturduğu güncel sosyal profil olmuştur.

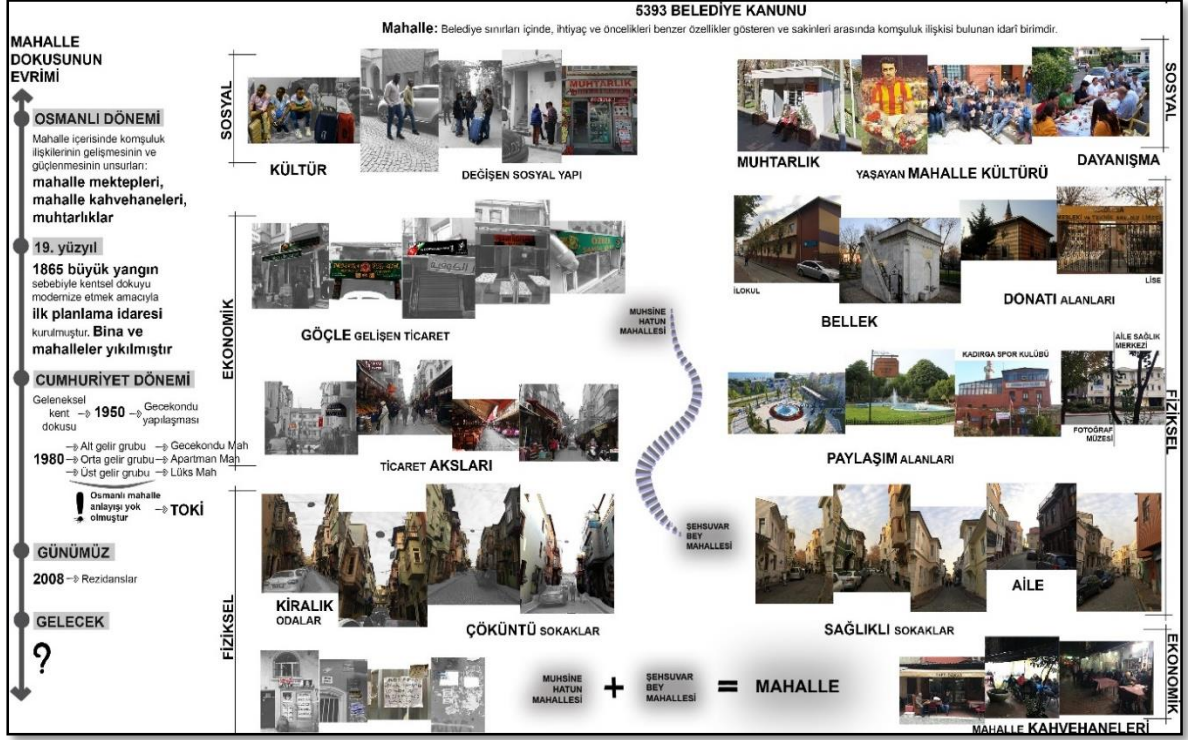
3. SAHA  ALIşMASI TESP T / ANAL ZLER

3.1 Fiziksel Yapı

Muhsine Hatun ve şehsuvar Bey Mahallesi'nin fiziksel yapısı, tarihi bir mahalle dokusu olarak; anıtsal yapıları, sokakları, kamusal alanları, Marmara Denizi kıyısı ile ilişkisi kapsamında bütüncül olarak ele alınmıştır.

Çalışma alanında mahalle dokusunun gelişimi incelendiğinde Osmanlı döneminde fiziki çevrenin ve sosyal yapının özelliklerinde belirleyici unsur çoğunlukla etnik dini gruplar olmuştur. Musevilerin Balat'ta oluşturdukları mahalle dokusu, Ermenilerin Fener'de oluşturdukları mahalle dokusu gibi Muhsine Hatun Mahallesi'nde de Ermeniler kent kimliğini kazandırmıştır. şehsuvar Bey Mahallesinde ise yoğunluğu oluşturan nüfus Müslümanlar olmuş, mimari özellikler ve sosyal özellikler buna göre şekillenmiştir.

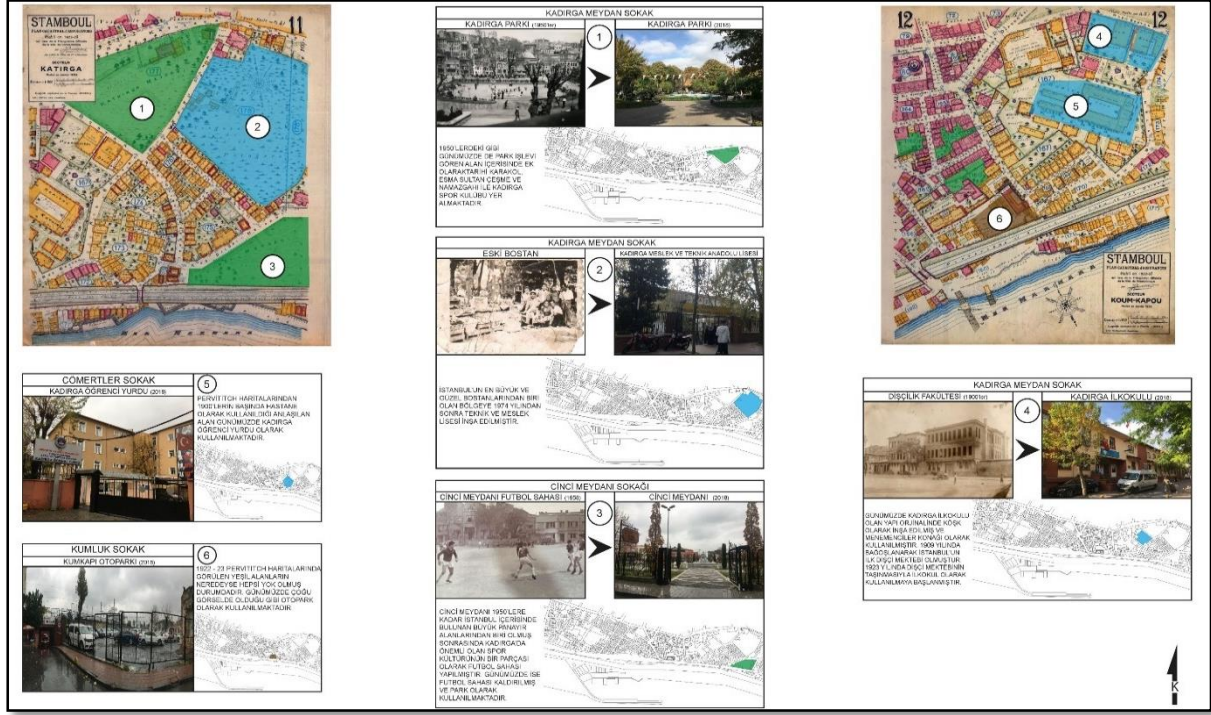
1970-80'lerde başlayan i  g   hareketliliği ve sonrasında 2000'lerde gerçekleşen yasal/yasadışı g  ler özellikle Muhsine Hatun Mahallesi'nde, hem sosyal hem fiziksel, birçok açıdan değişime neden olmuştur. Fiziksel dokuda mahalleli ile yapılan mülakatlarda g  ler sonucu hem mahalleli arasında güvensizliğin hem de yapılı çevrede güvensiz bölgelerin ortaya çıktığından bahsedilmiş, eski mahalle yaşamına  zlem dile getirilmiştir. Hem bölgedeki eski mahallelinin g   etmesiyle boş kalan yapılar, bakımsız geçen yıllardan sonra kötü duruma gelmiş, hem de sonrasında bölgeye yapılan g  ler kullanım alanlarını değiştirerek mahallenin geleneksel dokusunda değişime neden olmuştur.

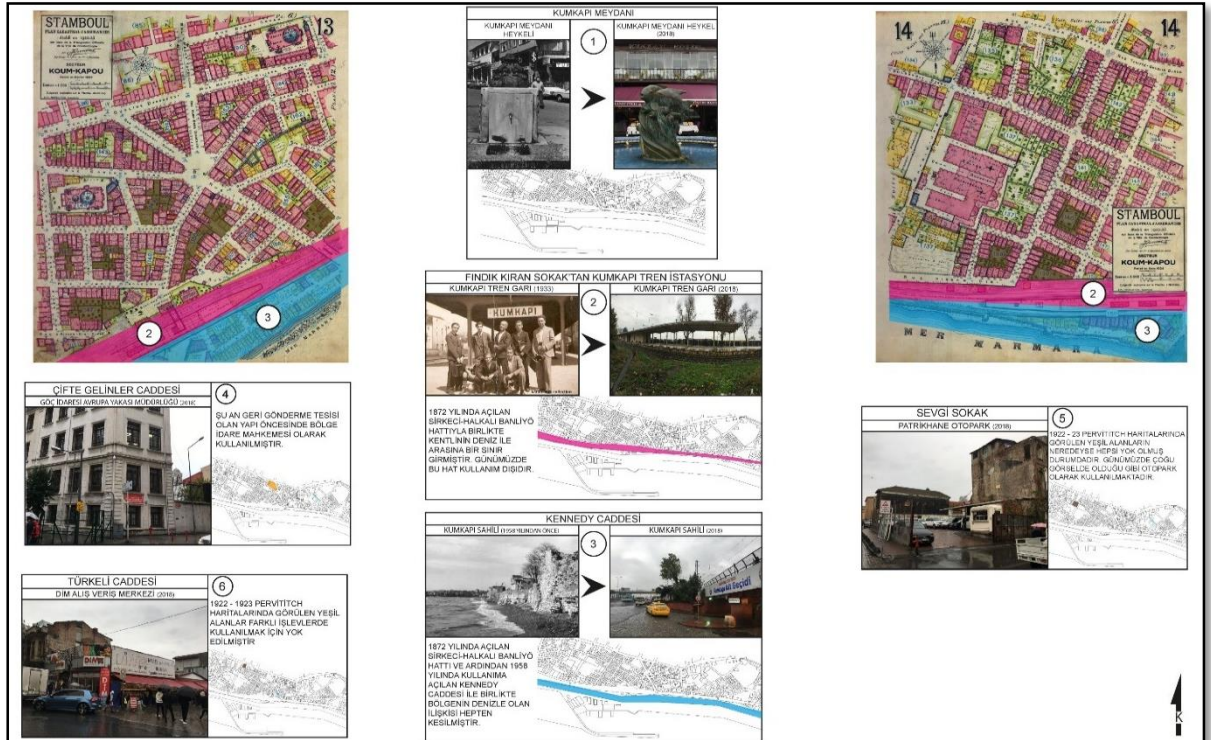
Şekil 14. Mahalle Mekanı Mevcut Durum Analizi. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

Kentsel bellekte yer etmiş ve kent kimliğinin ayrılmaz parçaları olan mekanların sürekliliği, kentliler tarafından sahiplenilen kentler anlamına gelecektir. Dolayısıyla, ancak kent belleği ve kentsel mekan arasındaki birbirini üreten ilişkinin sağlıklı biçimde ve kesintisiz olarak sürdürülmesi ile kentlerin geçmişten gelen kimliklerini koruması ya da kimlik kazanması olanaklı olabilecektir (Ünlü, 2017).

Kadınca ve Kumkapı bölgelerinde 20. ve 21. Yüzyıllarda değişen/yok olan mekanlar tespit edilmiştir (Şekil 15 ve 16). Mahalleli ile yapılan görüşmelerde ise bu mekanların insanlar için önemli yerlere sahip olduğu, hatıralarında büyük yerleri olduğu anlaşılmıştır.

Şekil 15. Şehsuvar Bey Mahallesi'nde Kayıp Mekanlar. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

Şekil 16. Muhsine Hatun Mahallesi'nde Kayıp Mekanlar. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

Atölye kapsamında hazırlanan tescil fişlerinde mevcut yapılara farklı müdahale önerilerinde bulunulmuştur. Bu öneriler esaslı onarım, basit bakım-onarım, kamulaştırma, kat kesim, cephe

Bakım ve onarım türlerinde ülkemizde uygulanmakta olan bakım, basit onarım ve esaslı onarım olmak üzere üç uygulama türü öneriler arasında sunulmuştur. Bu müdahalelerin tanımları ise Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yüksek Kurulu tarafından şu şekilde yapılmıştır:

- Bakım; Sadece yapının yaşamını sürdürmeyi amaçlayan, tasarımda, malzemede, yapısal öğelerde ve mimaride değişiklik gerektirmeyen müdahalelerdir.
- Basit Onarım: Yapının bozulan ya da eksilen bölümlerinin aynı malzeme ve biçimle değiştirilmesine olanak sağlayan bir müdahale türüdür (Madran, Özgönül, 2005).
- Esaslı Onarım: Yapıda ciddi önlemler alınmasını gerektiren, rölöve-restitüsyon-restorasyon projelerine dayalı bir uygulamadır.

Tamamlanan 880 adet tescil fişi sonucunda 391 adet basit bakım-onarım, 222 adet kamulaştırma, 170 adet cephe renovasyonu, 58 adet esaslı onarım ve 37 adet yerinde kabul edilecek yapı önerisi sunulmuştur.

Basit bakım-onarım uygulamalarının daha fazla tercih edilmesinin nedeni hem zaman açısından daha hızlı müdahaleyi sağlayarak yapıya daha fazla zarar gelmesine engel olması hem de yapının özgünlüğünü büyük ölçüde koruyor olmasıdır.

Şekil 17. Mahalle Mekanı: 35 Yapı Adası 880 Tescil Fişi Örneği. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

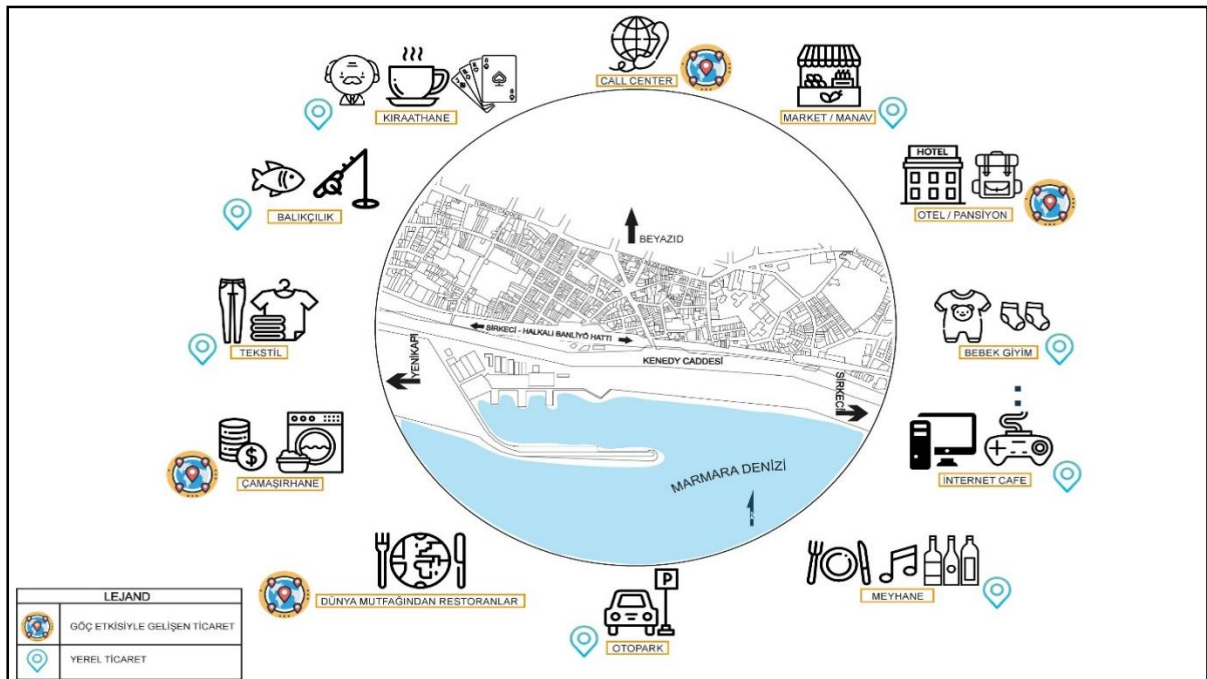
3.2 Ekonomik Yapı

Balıkçılık ve kayıkçılıkla uğrasan halkıyla, eski karakterini deniz kenarında olması ile kazanmış olan Kumkapı'nın, güney bölümü günümüzde Marmara kıyısından yaklaşık yüz metre uzaktadır. Denize olan yakınlığı kaybetmesi ve yaşanan göç olayları sonucunda ekonomik yapısında da değişimler olmuştur (Şekil 18 ve 19).

Kumkapı meyhane ve balık restoranlarıyla kente eklenilen bir yerleşim karakterindedir. Kadırga ise çoğunlukla konut bölgesi ve yer yer küçük imalathanelerden oluşan bir yapıdadır. Kuzeydeki ana caddeler ve bu caddelere bağlanan sokaklar üzerinde bavul ticaretinin yapıldığı dükkânlar, tekstil atölyeleri, iş hanları ve küçük dükkânlar bulunmaktadır. Günümüzde Kumkapı nüfusunun çoğunluğunu konfeksiyon işi ile uğraşmaktadır.

Kumkapı sokaklarında “yabancıya kiralık oda” ilanları, ucuz fiyatlarla telefon görüşmeleri yapmayı sağlayan hatların satıldığı “call shop” adlı dükkânlar, internet kafeleri ve çamaşırhaneleri bölgenin değişen ekonomik yapısını yansıtmaktadır.

Kumkapı'da düşük gelirli bütçeye hitap eden hostel/pansiyon tarzı işletmeler mevcutken Şehsuvar Bey Mahallesi'nde ise butik konaklama hizmetleri ve yıldızlı oteller bulunmaktadır. Bu durum daha çok sosyal yapı profilinden kaynaklanmaktadır. Kumkapı turizm açısından daha cazip bir yer iken konaklama olarak kaliteli bir hizmet sunamamaktadır.

Şekil 18. Mahalle Mekanı: Yerel Ekonomi Ve Göç Etkisi – I. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

Şekil 19. Mahalle Mekanı: Yerel Ekonomi Ve Göç Etkisi – II. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

3.3 Sosyal Doku

1970-80'lerden sonra yaşanmaya başlayan iç göç ve peşinden gelen 2000'lerin yasal/yasadışı yurtdışı göçleri bölgedeki sosyal dokuyu büyük ölçüde değiştirmiştir. Kumkapı 1980 önceki Patrikhane'nin de orada olması nedeniyle Ermeni ve Süryanilerin yoğunlukta olduğu bir semt olmuştur. 1980'lerin başından doğudan göç almaya başlamış bunun sonucunda bölgede Kürt nüfus yoğunluğu oluşmuş ve semtin kullanıcı grubu değişmiştir. 2000'lerde ise göç olgusu farklı bir boyut kazanmış, artık uluslararası boyuta gelmiştir. Üstelik yurtdışından gelen göç yalnızca yasal boyutta kalmamış, yasadışı göçmenler de bölgede çoğalmıştır. Pakistan'dan, Ermenistan'dan, Gürcistan'dan, Azerbaycan'dan, Suriye'den, Afganistan'dan hem yasal yollarla hem de yasadışı yollarla Türkiye topraklarına gelen insanların öncelikli yerleştiği bölge olmuştur. 2011'de ise Suriye'de yaşanan iç savaş sonrası Suriyeli sığınmacıların sayısı artmıştır.

TUİK'den alınan nüfusla ilgili yaş, cinsiyet, medeni durum verileri incelendiğinde Muhsine Hatun Mahallesi'nde yıllar içerisinde bölgedeki nüfus artarken; çocuk sayısının ve aile sayısının azaldığı, orta yaş çalışan nüfusun arttığı görülmektedir. Alanda yapılan incelemelerde de bu durum açıkça görülmektedir. Alanda geçirilen süreç içerisinde gözlemlenen bir diğer durum da genç nüfusun çoğunluğunu göçmenlerin oluşturduğudur. Yapılan anket çalışmalarında da bu durumu destekler nitelikte sonuçlar çıkmış, genç nüfusun artık bu bölgede yaşamayı tercih etmediği öğrenilmiştir. Yaşlı nüfus ise hala mahallede kendi yaşam alışkanlıklarını sürdürerek yaşamaktadır. Kırcaathanelerde zamanını geçirmekte fakat aynı zamanda oluşan durumdan memnun olmadıklarını dile getirmektedir.

Şekil 20. Mahalle Mekanı Sosyal Doku Analizi – I. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

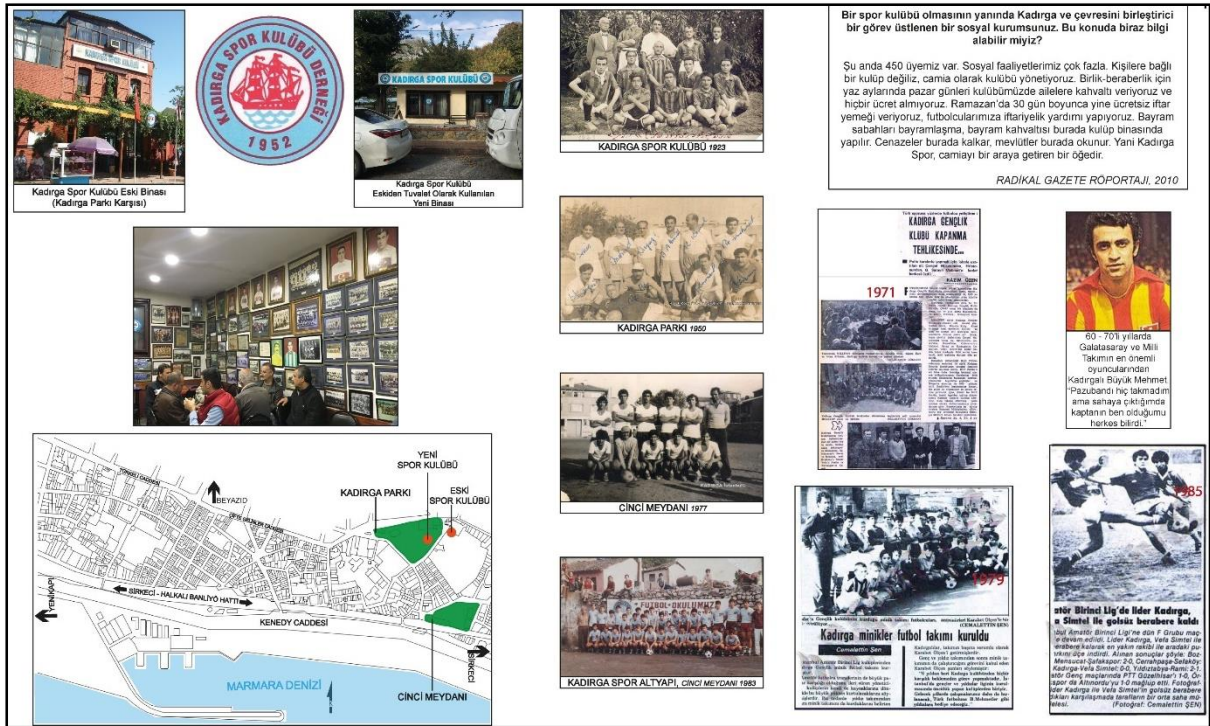
Kadırğa'daki durum ise gerçekten Muhsine Hatun Mahallesi'nden farklıdır. Mahalle ve komşuluk kültürünün hala devam ettiği, mahallelinin hala birbiriyle iletişim halinde olduğu, güçlü bağların devam ettiği, birbirlerine destek olduğu görülmektedir. Bunda özellikle Kadirğa Spor Kulübü'nün büyük etkisi olmuştur (Şekil 22 ve 23).

Şekil 21. Mahalle Sosya Doku Analizi-II. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

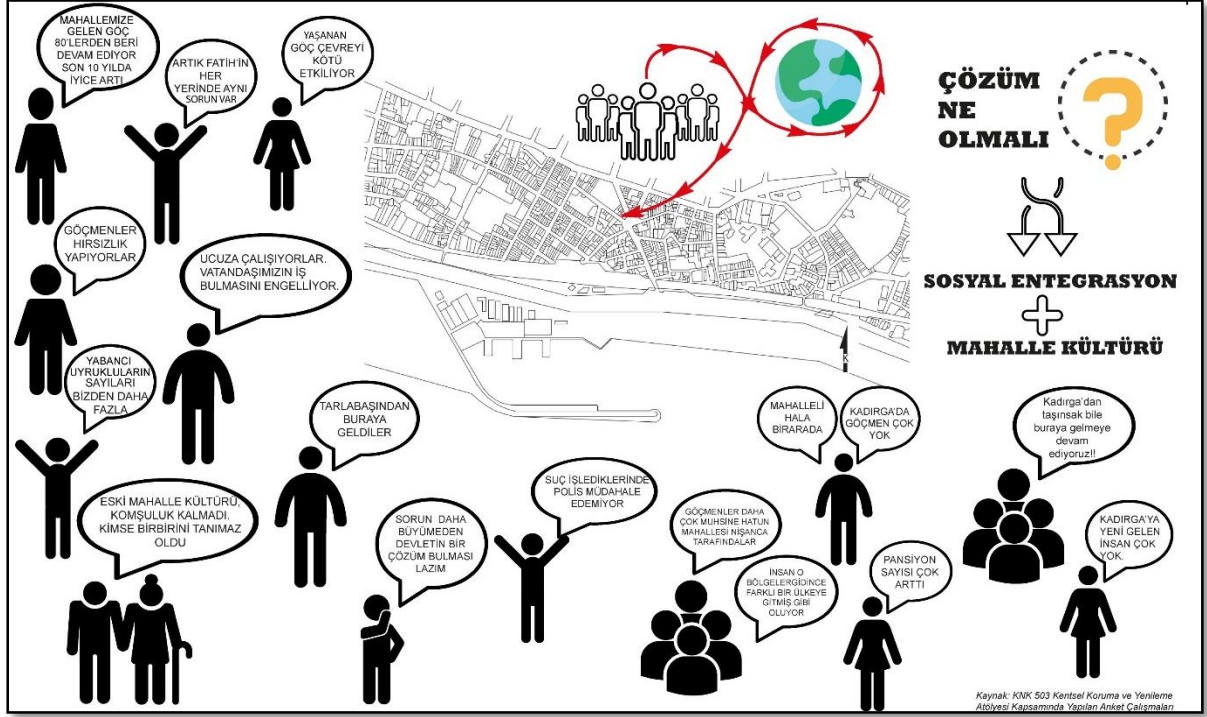
Kadınca'da geçmişten günümüze spor önemli bir yer tutmuştur. Yerel spor kulübünden ulusal düzeyde futbolcular çıkmıştır. Böyle bir kültürün varlığı insanlar üzerinde bölgeye bağlayıcı, mahalleyi sahiplendiren bir etki yaratmıştır. Öyle ki günümüzde mahalleden taşınan eski mahalle sakinleri bile vakit geçirmek için Kadınca Spor Kulübüne gelmekte, özel günlerde bir arada vakit geçirmekte, yemek ve eğlenceler düzenlemektedir.

İki mahalle arasındaki sosyal doku farklılığının bir diğer nedeni de sosyal donatı eksikliğidir. Parklar, yeşil alanlar, galeri/müze gibi mekanlar insanlar üzerinde sosyal ve kültürel açıdan olumlu etki yaratmaktadır. Atölye çalışma alanı incelendiğinde Kadınca bölgesinde Kadınca Parkı, Cinci Meydanı, Fotoğraf Müzesi, Kadınca Spor Kulübü gibi mekanlar varken Muhsine Hatun Mahallesinde sosyal birleştiriciliği olan mekan olarak yalnızca Kumkapı Meydanı vardır.

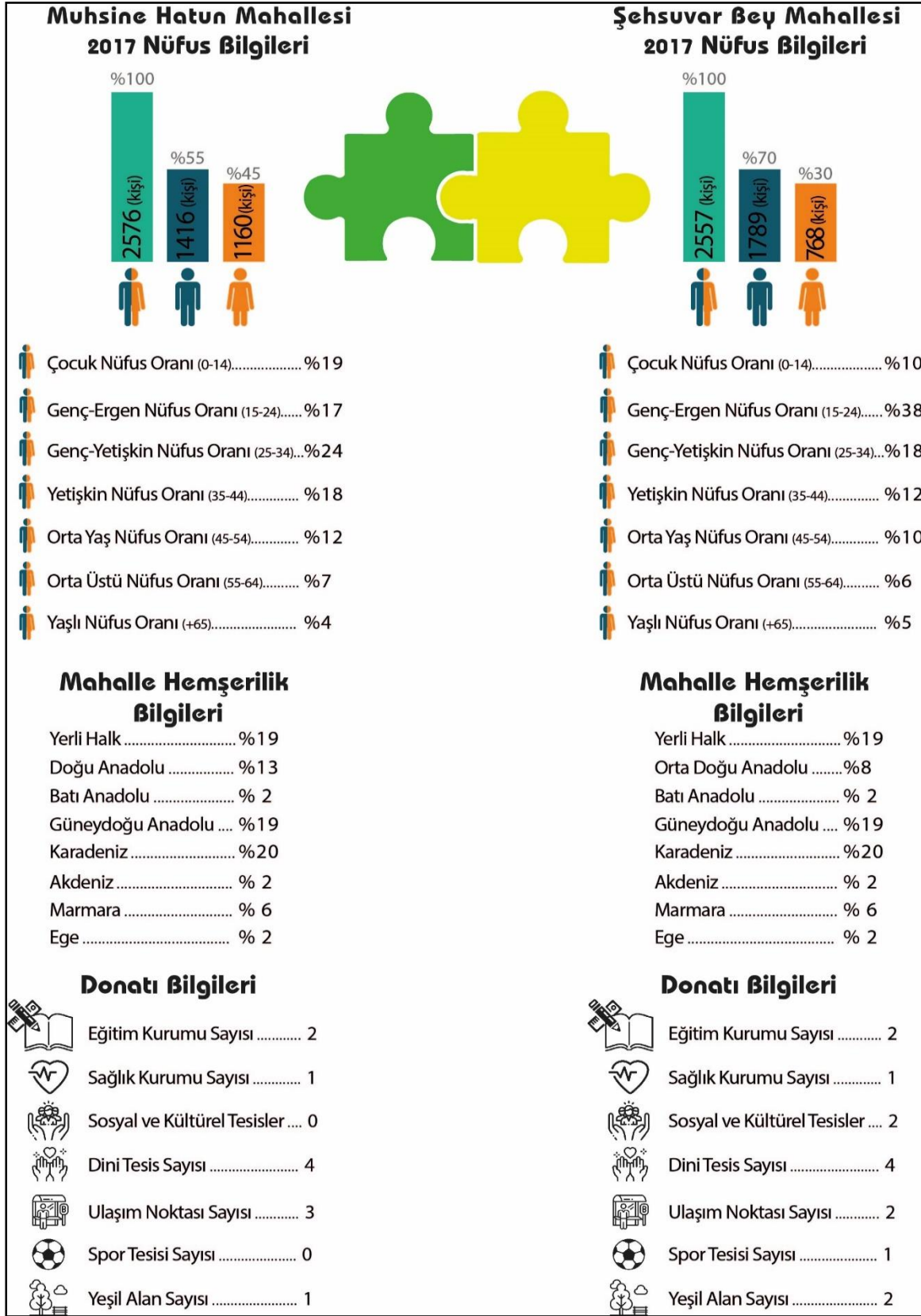
Şekil 22. Mahalle Mekanı Sosyal Doku Analizi – III. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

Alanda yapılan anket çalışmalarında da yaşanan göçün iki mahallenin yaşayanları üzerinde etkisi net bir şekilde görülmüştür. Kadınca mahalle sakinleriyle göç hakkında düşünceleri sorulduğunda bu bölgede göçün olmadığına yalnızca pansiyon ve otel işletmelerinin çoğaldığına ve hırsızlık olaylarının arttığına dair cevaplar alınmıştır. Muhsine Hatun Mahallesi'nde yapılan anket çalışmasında ise aynı soruya çok daha farklı cevaplar alınmıştır. Cevapların büyük çoğunluğu bölgedeki göç olgusunun mahalleyi olumsuz yönde etkilediği, mahalle yaşamını ve komşuluğu bitirdiği, sokakları tehlikeli bir hale getirdiğini, ekonomiyi kötü etkilediği yönünde olmuştur. Mahallede yapılan gözlemler de anket sorularına verilen cevapların doğruluğunu göstermiştir. Özellikle geceleri yapılan yasadışı işler mahallenin tekinsiz bir yer haline gelmesine neden olmuştur. Gelen göçmenlerin yalnızca günü idare etmek için çalışmaları ucuza iş gücünü ortaya çıkarmış ve yerli nüfusun iş bulmasını zorlaştırmıştır.

Şekil 23. Mahalle Sosyal Doku Analizi – IV. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

Sonuç olarak her iki bölgede de tarihsel süreç içerisinde sosyal ve kültürel doku değişime uğramış, Kumkapı’da bu değişim daha derinden yaşanırken Kadınca bölgesi özünü daha fazla koruyabilmiş ve minimum seviyede etkilenmiştir.

Şekil 24. Mahalle Sosyo-Kültürel Yapı Güncel Durum. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

3.4 GZTF analizi

Muhsine Hatun Mahallesi ve Şehsuvar Bey Mahallesi saha çalışması sonuçlarını da kapsar nitelikte tespitleri içeren GZTF analizi kapsamında mahallelerin ortak *güçlü ve zayıf yönler, tehdit ve fırsat* oluşturabilecek nitelikleri maddeler halinde tespit edilmiş olup, bu maddeler fiziksel, ekonomik ve sosyal boyutlar dikkate alınarak sınıflandırılmıştır (Şekil 25).

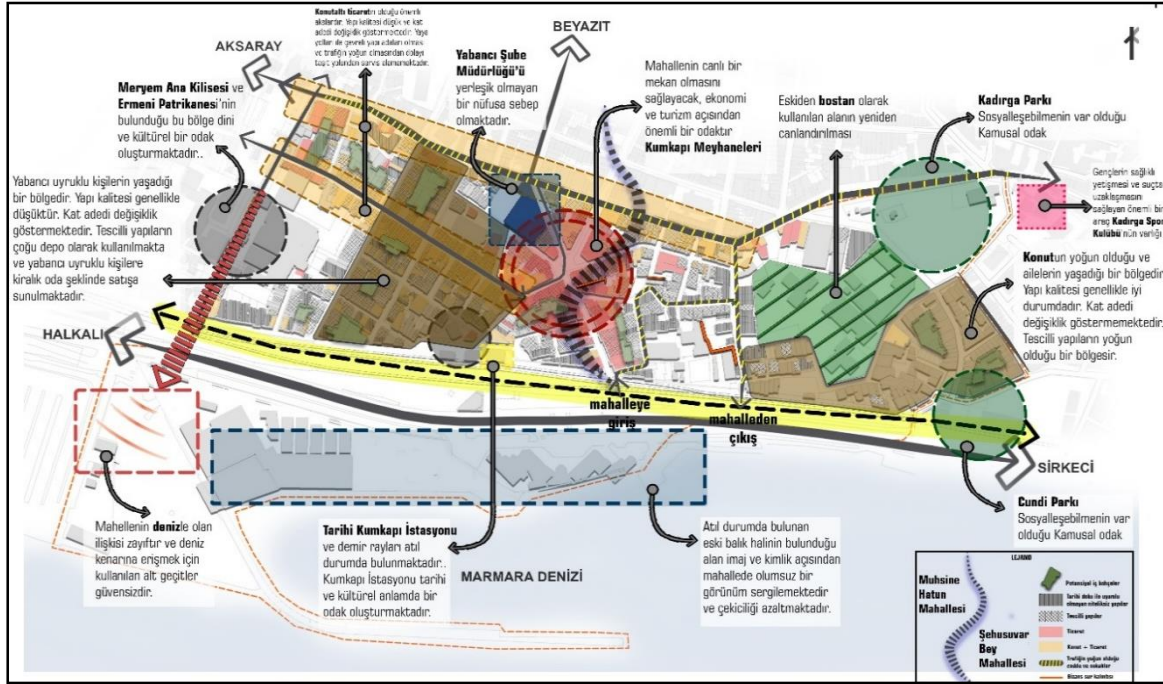
Tablo 2

GZTF Analizi ve Mahalle Mekanındaki Sentezi

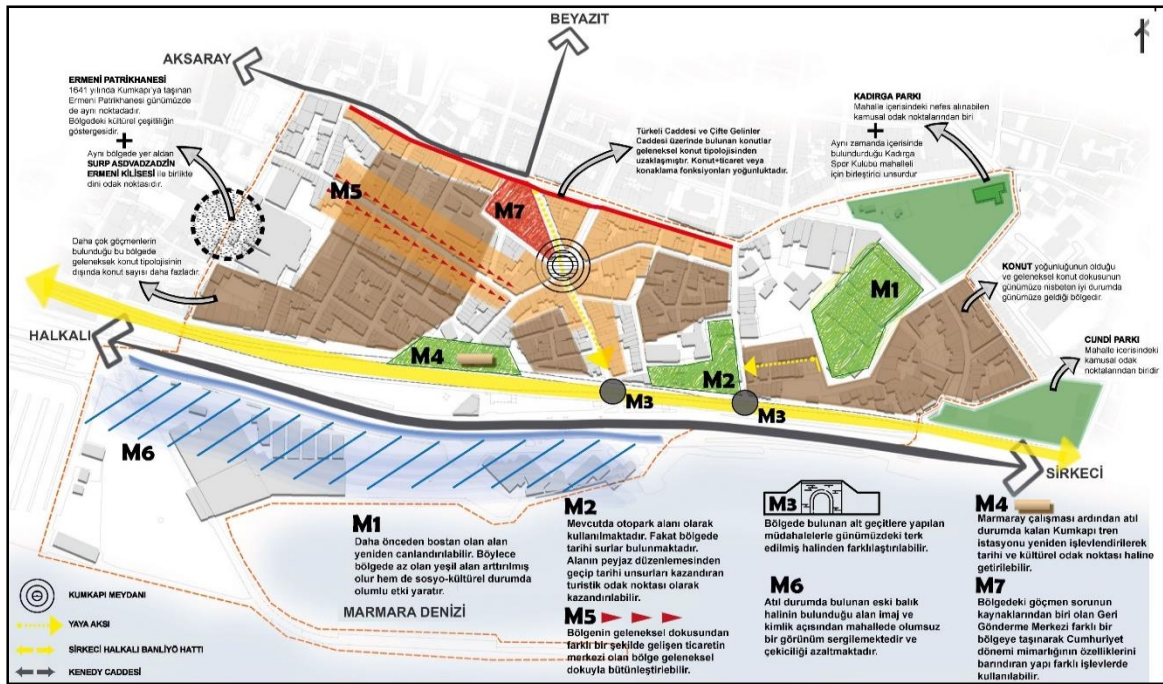
	SOSYAL	FİZİKSEL	EKONOMİK
GÜÇLÜ	- Köklü sosyo-kültürel yapı olması - Kadırga Parkı, Cundi Parkı ve Spor Kulübünün sosyal organizasyonların sürdürülmesinde etkin rol oynaması - Farklı kültür ve inançlara sahip mozaik yapı olması - Mahalle mekanına aidiyet duygusunun güçlü olması	- Tarihi Yarımada sınırları içerisinde bulunması - Bizans ve Osmanlı dönemlerine ait tarih katmanlarına sahip olması Sit alanı ve DMA koşuluyla olması - Marmara Denizine kıyısı olması - Özgün tarihi dokusunun ve yapı tipolojisinin olması - Kamusal alan varlığı - Metro, deniz ulaşımı, marmaray, otobüs, tramvay ile erişilebilir olması - Anıt yapıların varlığı	- Geleneksel ticaret merkezine yakınlık - Farklı istihdam olanakları bulunması - Otel ve pansiyonların varlığı - Farklı kültürlerin mekanda istihdam taleplerinin olması - Çifte Gelinler Caddesi ve Telli Odalar Sokak'ın işlek ticaret aksı olması
ZAYIF	- Genç nüfusun eğitimi için gerekli sosyal altyapı ve organizasyonun olmaması - Farklı sosyal grupların bir arada bulunabileceği organizasyonların eksikliği - Farklı sektörlerde istihdam edilebilir kalifiye eleman yetersizliği - Uygulama plan kararlarında sosyal boyutun eksikliği - Nüfusun gece/gündüz nitelik ve nicelik farkı	- Tescilli yapıların korunması ve kullanımı için bütçe ve strateji bulunmaması - Mahallelerin sahil ile ilişkisinin kopuk olması - Kaçak yapılaşmanın varlığı - Çıkma sokakların otopark olarak kullanılması - Yol standartlarının düşük olması - Deniz kıyısına erişimde kullanılan alt geçitlerin güvensiz ve bakımsız olması - Yeni yapıların tarihi sokak dokusuna uygun olmaması - Teknik altyapı yetersizliği donatı alanı yetersizliği	- Yerel ve kalifiye eleman bulunmaması - Fonksiyonların plan kararları kapsamında denetlenerek uygulanmaması - Eğitimsiz ucuz işçi gücü istihdam edilmesi - Tarihi dokuyla uyumsuz gelişen ticaret birimleri - Küresel yiyecek zincirlerinin tarihi dokudaki varlığı - Gelir düzeyinin düşüklüğü - Küçük ve dağınık üretim işletmelerinin bulunması - Yenilikçi teknoloji ve tasarımın geleneksel ticarete etkisi
TEHDİT	- Yasadışı faaliyetlerin olması ve turistlere yansımaları - Yabancı Şube Müdürlüğünün yerleşik olmayan bir nüfusu barındırması - Kontrolsüz göçün devam etmesi ve entegrasyonda politika eksikliği - Akşamları mekanın güvensiz olması - Göçle gelenlerde aidiyet ve koruma bilinci olmaması	- Birinci derece deprem bölgesinde yer alması - İmar barışı uygulaması kapsamında olması - Fiziksel dokuya aykırı, mimari kaygıdan uzak yapılar ruhsat verilmesi - Rant baskısına maruz kalması - Özgün tarihi dokunun korunması ve iklim koşullarında adapte edilmesi için kapasite artırımı, strateji ve bütçe olmaması - YENİLEME ALANI tanımı	- Deprem senaryoları kapsamında gerekli bütçe oluşturulmamış olması - Tarihi konut sahiplerinin evlerini odalar halinde yabancı uyruklu insanlara kiralamaları neticesinde tahribatın hızlanması - Yasa dışı faaliyetlerin denetlenmemesi - Kayıt dışı ekonominin varlığı
FIRSAT	- Mahalde geleneksel soyut ve somut kültürel mirasın devam ettirilmesi isteği - Göçle gelen kullanıcı grupların entegrasyonu için sosyal altyapının oluşturulması - Ermeni vakıflarının varlığı - Gençlerin sağlıklı yetişmesi ve suçtan uzaklaşmasını sağlama da önemli bir araç olan Kadırga Spor Kulübü'nün varlığı - Genç ve eğitilebilir nüfus varlığı	- Atıl durumda bulunan - Yenikapı- Sirkeci demiryolu hattının kullanılabilir olması - Tarihi dokunun varlığı ve kültür mirası niteliği - Kamusal alanların varlığı - Turizm potansiyelinin yüksek olması - Erişilebilirlik potansiyeli - Sahile kıyısının olması	- Kumkapı meyhanelerinin çekim merkezi olması - Kumkapı ipek halıları - Tarihi yapılara ilişkin mezat kültürü - Balıkçılık ve melametçiliğin tekrar canlandırılması ile istihdamın çeşitlendirilmesi - Geleneksel yazmacılık sanatının canlandırılması ile istihdam olanağı sağlanması

Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

GZTF Analizi, Muhsine Hatun Mahallesi (Kumkapı) ve Şehsuvar Bey Mahallesi (Kadirga) için belirlenen vizyon etrafında, stratejilerin oluşturulmasında önemli bir altlıktır.

Şekil 25. GZTF Analizinin Mekandaki Sentezi – I. Kaynak: Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

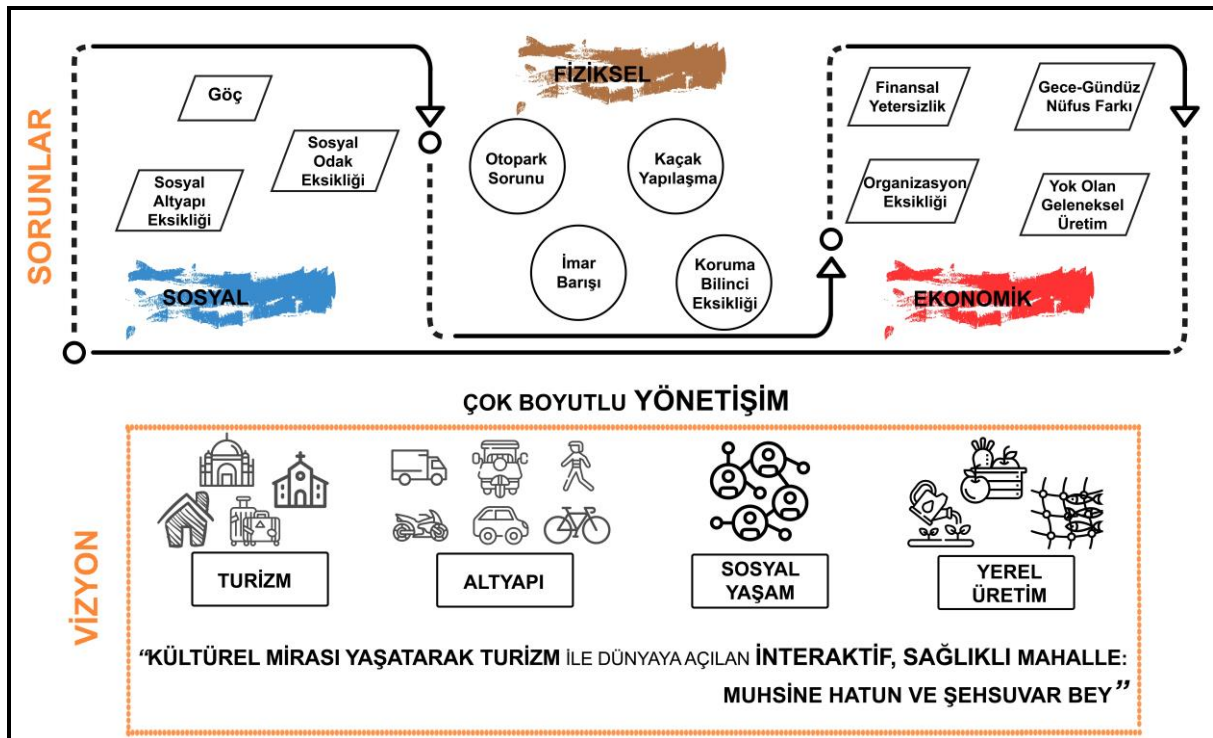
Şekil 26. GZTF Analizinin Mekandaki Sentezi – II Kaynak: Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

4. MUHSİNE HATUN VE ŞEHİSUVAR BEY MAHALLESİ EYLEM PLANI

Muhsine Hatun ve Şehsuvar Bey Mahallesi Eylem Planı plan sınırları kapsamında yapılacak her türlü planlama (ulaşım, meydan düzenlemesi, rekreasyon alanı, turizm, koruma, yenileme vb.) ve akabinde uygulama çalışmalarına yönelik olarak temel hedefler saptanmıştır:

- Yerelin değerini bilmeyi, korumayı ve korumanın sürdürülmesini öncelikli olarak ele almak,
- Muhsine Hatun ve Şehsuvar Bey Mahallelerini sadece anıtsal yapıları ile değil, tarihi bir mahalle dokusu olarak, sokaklar, kamusal alanlar, Marmara Denizi kıyısı ile ilişkileri kapsamında bütüncül olarak ele almak,
- Kültürel mirasını sadece taşınmaz varlıklar ile değil, taşınabilir, somut olmayan değerler ile ele almak,
- Bölgenin değeri üzerindeki etkinin Marmara Denizi kıyısı gelişmeleri ve çevreleyen tepelerindeki silüet tarafından yaratıldığını ve bu nedenle bölgeyi çevresi ile bir bütün olarak ele almak,
- Bölgenin tarihi ve kültürel değerlerinin korunmasının ancak mahalle sakinlerinin sahip çıkması ile mümkün olabileceği ilkesi.

Vizyon, Muhsine Hatun ve Şehsuvar Bey Mahallesi'nde uzun vadede ulaşılmak istenen ana hedefi resmetmektedir. Muhsine Hatun ve Şehsuvar Bey Mahallesi için uzun vadede, "Kültürel Mirasını Yaşatarak Turizm İle Dünyaya Açılan İnteraktif, Sağlıklı Mahalle: Muhsine Hatun ve Şehsuvar Bey" vizyonu çizilmiştir (Şekil 28).

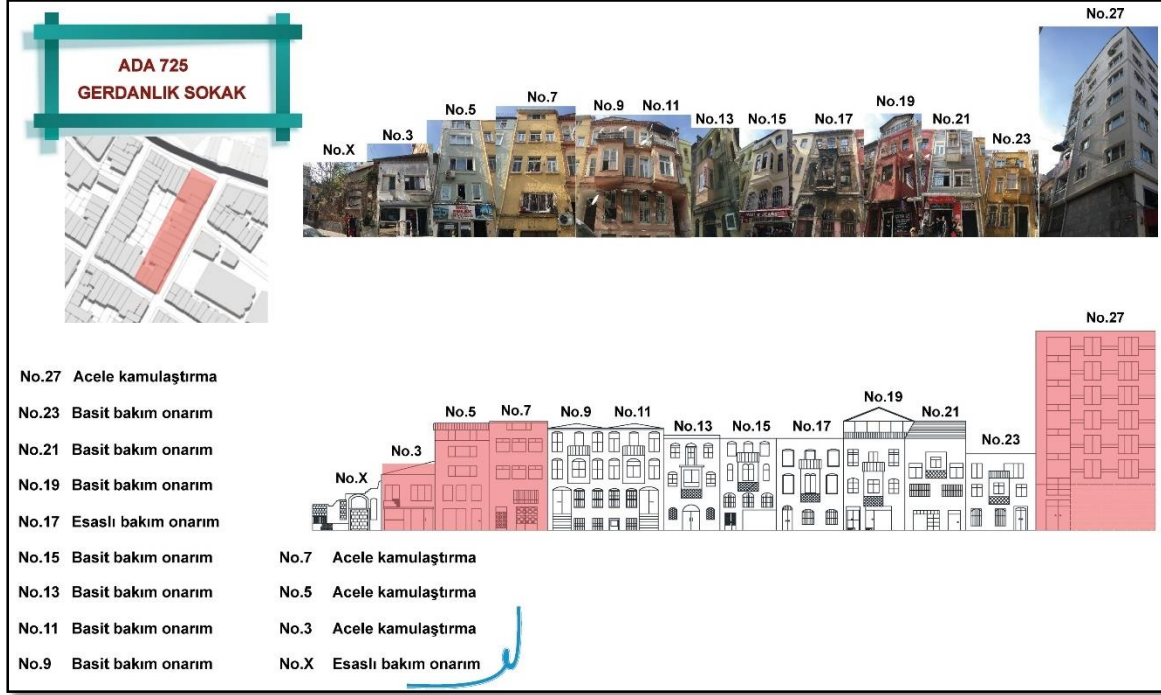

Şekil 27. Mahalle Vizyon Tahayyülü. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

Muhsine Hatun ve Şehsuvar Bey Mahallesi'nin mevcut durumu incelendiğinde, geleceğe yönelik hedef ve eylem alanlarını yönlendirmesi beklenen beş temel başlıktan bahsedilebilir. Mahallenin

Muhsine Hatun ve Şehsuvar Bey Mahalleleri, Osmanlı dönemi karakterini taşıyan bir bölgedir. Bölgenin büyük bir kısmı sivil mimarlık örneklerinden oluşmaktadır. Toplamda 880 adet yapı bulunan bölgede 490 adet tescilli sivil mimari örnek bulunmaktadır. Eylem planında tescilli yapıların aslına uygun restore edilmesi ve tescilli olmayıp kötü durumda olan yapıların, alanın hâkim konut dokusuna uygun onarılması/inşa edilmesi önerilmektedir. Kentsel Sit ve Yenileme Alanı içerisinde bulunan Muhsine Hatun ve Şehsuvar Bey Mahallesindeki yapıların sürdürülebilir biçimde korunması amaçlanmıştır.

29

Şekil 29. Mahalle Eylem Planı Temel Kararlar: Siluet Müdahale Örneği. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

Şekil 30. Mahalle Eylem Planı Temel Kararlar: Siluet Müdahale Örneği. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

Onarım kararları sayesinde güvenlik sorunu teşkil eden ve kanunsuz faaliyetlere yuva olan metruk tarihi binalara sahip çıkılması ile hem yapıların hem de genel olarak mahallenin güvenliği sağlanmış olacaktır. Aynı zamanda cephe sağlıklılaştırma çalışmalarında; vitrin düzenlemesi,

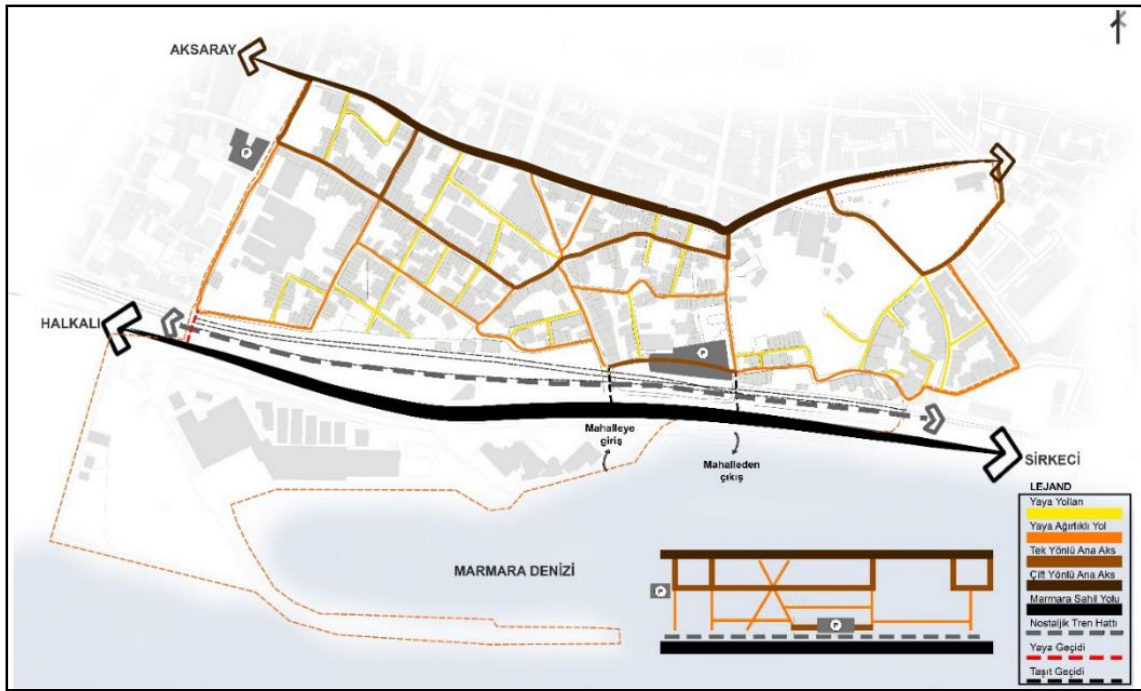
tabela, tente boyutu, zemin kaplaması, çöp kutusu, klima ünitesi standartlar getirilmiş ve bu sayede kullanıcıların sokağı rahat algılamaları hedeflenmiştir.

Ayrıca koruma amaçlı imar planlarında Hmax:9,50 olan bir bölgede, kat sayısının zemin kat üzeri yedi kata kadar çıkması ve bazı yapılara sonradan ilave edilen kaçak katların olması ve silüeti olumsuz etkileyen katlarda kat kesim kararı önerilmiştir.

Yaya Odaklı Ulaşım Stratejisi

Mahallede binaların dışında kalan alanların çok büyük bir bölümü sokaklar, caddeler gibi sirkülasyon koridorlarından oluşmaktadır. Mahallenin kamusal niteliğinin artırılmasına yönelik gerçekleştirilecek müdahalelerin tamamına yakını bu koridorları kapsar. Bu bakımdan sağlıklı ve canlı bir mahalle dokusu için sokak tasarımında iyi bir “mekan” düzenlemesi çok önemlidir.

Mahalle kamusal alan kullanımının artırılması, sosyal canlanmanın sağlanması, yaya sirkülasyonunun artırılması rahat erişilebilir kamusal alanlar ve odak noktaları oluşturulması ile mahalledeki sosyal yaşamın canlandırılması için yaya odaklı bir ulaşım stratejisi benimsenmiştir (Şekil 32).

Şekil 31. Mahalle Eylem Planı Temel Kararlar: Ulaşım Kararları. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

Tüm dokunun yürüme mesafesi içinde olduğu mahallede, yürünmesi kolay ancak araba sokulması zor, zaman geçirilebilecek, oturulacak, kullanılacak alanlar yaratılmalıdır. Araç sirkülasyonu sadece transit olarak akmalı, daha ağır trafik merkezin çeperlerine kaydırılmalıdır. Bu doğrultuda ulaşım planlamasına yönelik öncelikli ilke ve başlıklar belirlenmiştir.

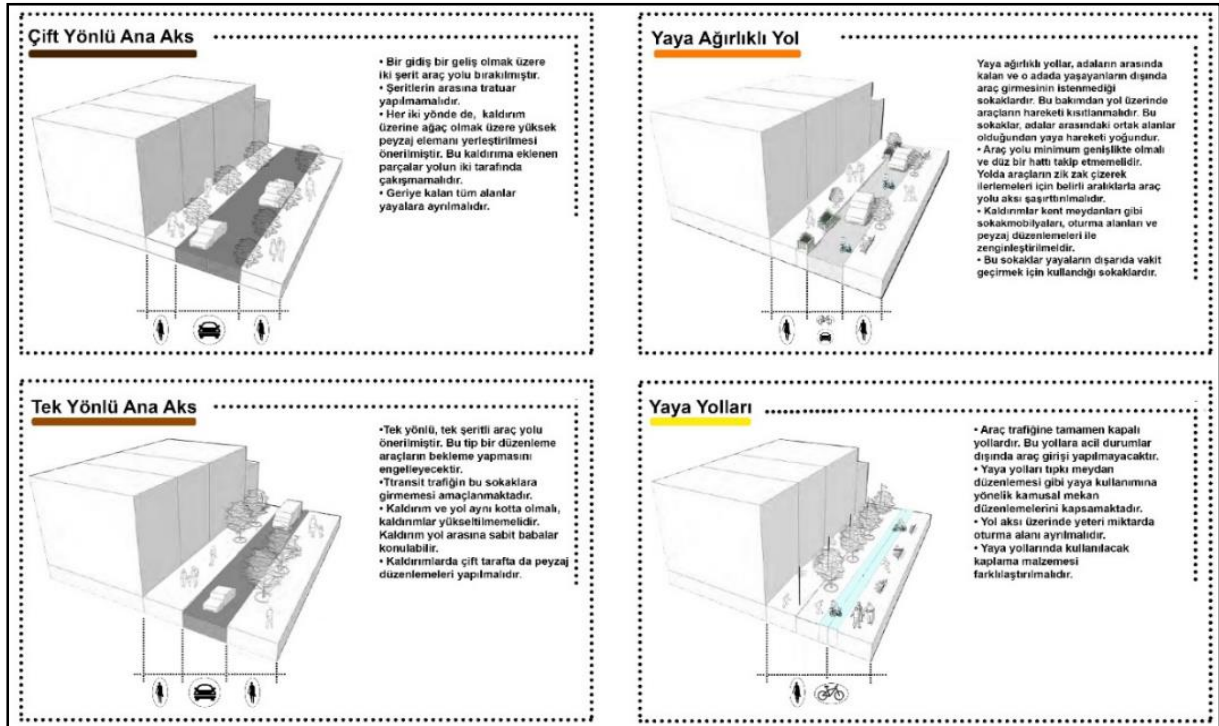
Sokaklar kimin için tasarlanmalıdır? Sokaklar öncelikle yayalar içindir. Yürümek, alışveriş yapmak, oyun oynamak, ailemizle gezmek, kutlama yapmak, komşularımızla karşılaşmak için sokağa çıkarız. Sokağın işlevlerinden bir tanesi de elbette arabaların hareket etmesidir. Ancak ana caddeler ve bulvarlar dışında ara sokaklar arabalar için değil yayalar için tasarlanmalıdır.

Ticareti kalbi sokaklar: Sokaklar kent ekonomisinin can damarlarıdır. Sokağın canlılığı, sokak üzerindeki ekonomik faaliyeti de canlandırır. İyi tasarlanmış caddelerdeki insan sayısı arttıkça dükkânların müşterisi de artar. Nitelikli dükkânlar yine bu sokaklarda açılırlar. Sokakların iyi düzenlenmesi ticaretin artması ve yerel ekonomik kalkınma için olmazsa olmazlardandır. Alışveriş faaliyetini arabalar değil yayalar yaptığından, sokakların yaya odaklı olması ticareti olumlu etkileyecektir.

Sokaklar park yeri mi? Mahallede otopark problemi sokaklarda çözülmemelidir. Sokaklara park edilmesinin sınırları çizilmelidir. Mahallede yaşamayan geçici olarak gelen araçların park etmesi için merkez çeperlerinde otopark alanı oluşturulmalıdır.

Trafik hızı nasıl olmalıdır? Sokakların tasarımı araç ve yaya trafiğinin hızını etkileyen bir faktördür. Yaya odaklı bir tasarımda araç sayılarının azaltılması ve sokaktan hızlı bir biçimde uzaklaşmaları hedeflenir. Bu bakımdan dar, durmaya imkân vermeyen araç yolları bırakılmalıdır. Yaya trafiğinin ise arttırılması ve yavaşlatılması hedeflenmelidir. Yayaların dükkân önlerinde ve sokakta vakit geçirmeleri sosyal ve ekonomik hayata katkı sağlayacaktır. Bu bakımdan kaldırımlarda sokak mobilyaları ile yürüyüş hızı yavaşlatılabilir.

Engelli dostu sokaklar: Sokakların tasarımında engelli erişimine uygun düzenlemeler yapılmalıdır. Bu bakımdan kaldırım yükseklikleri, rampalar, görme engelliler için yol izi, uyarı tabelaları, engelli araç park yerleri dünya standartlarında belirtilen ölçülerle inşa edilmelidir. Engelli erişimi sağlanmış sokaklar, bebek arabalı aileler ya da yaşlılar gibi sokakta dezavantajlı kullanıcılar için de erişim sağlayacaktır.

Şekil 32. Mahalle Eylem Planı Temel Kararlar: Önerilen Yol Tipolojileri. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

Bu ilkeler ışığında Muhsine Hatun ve Şahsuvar Bey Mahallesi içinde yer alan yollar ve sokaklar; hızları, yoğunlukları ve kullanım öncelikleri gözetilerek dört temel tipe ayrılmıştır (Şekil 33). Farklı karakterdeki bu yolların her biri kendi özel çözümlerini ve işlev planlarını barındırmaktadır.

Çift Yönlü Ana Aks: Bir gidiş bir geliş olmak üzere iki şerit araç yolu bırakılmıştır. Şeritlerin arasına tratuvar yapılmamalıdır. Her iki yönde de kaldırım üzerine ağaç olmak üzere yüksek peyzaj elemanı yerleştirilmesi önerilmiştir. Bu kaldırıma eklenen parçalar yolun iki tarafında çakışmamalıdır. Geriye kalan tüm alanlar yayalara ayrılmalıdır.

Tek Yönlü Ana Aks: Tek yönlü, tek şeritli araç yolu önerilmiştir. Bu tip bir düzenleme araçların bekleme yapmasını engelleyecektir. Transit trafiğin bu sokaklara girmemesi amaçlanmaktadır. Kaldırım ve yol aynı kotta olmalı, kaldırımlar yükseltilmemelidir. Kaldırım ile yol arasına sabit babalar konulabilir. Kaldırımlarda çift tarafta da peyzaj düzenlemeleri yapılmalıdır.

Yaya Ağırlıklı Yol: Yaya ağırlıklı yollar, adaların arasında kalan ve o adada yaşayanların dışında araç girmesinin istenmediği sokaklardır. Bu bakımdan yol üzerinde araçların hareketi kısıtlanmalıdır. Bu sokaklar adaların arasındaki ortak alanlar olduğundan yaya hareketi yoğundur. Araç yolu minimum genişlikte olmalı ve düz bir hattı takip etmemelidir. Yolda zikzak çizerek ilerlemeleri için belirli aralıklarla araç yolu aksı şaşırtılmalıdır. Kaldırımlar sokak mobilyaları, oturma alanları ve peyzaj düzenlemeleri ile zenginleştirilmelidir. Bu sokaklar yayaların dışarda bakit geçirmek için kullandığı sokaklardır.

Yaya yolları: Araç trafiğine tamamen kapalı yollardır. Bu yollara acil durumlar dışında araç girişi yapılmayacaktır. Yaya yolları tıpkı meydan düzenlemesi gibi yaya kullanımına yönelik kamusal mekân düzenlemelerini kapsamaktadır. Yol aksı üzerinde yeteri miktarda oturma alanı ayrılmalıdır. Yaya yollarında kullanılacak kaplama malzemesi farklılaştırılmalıdır.

Ortak İç Bahçeler Stratejisi

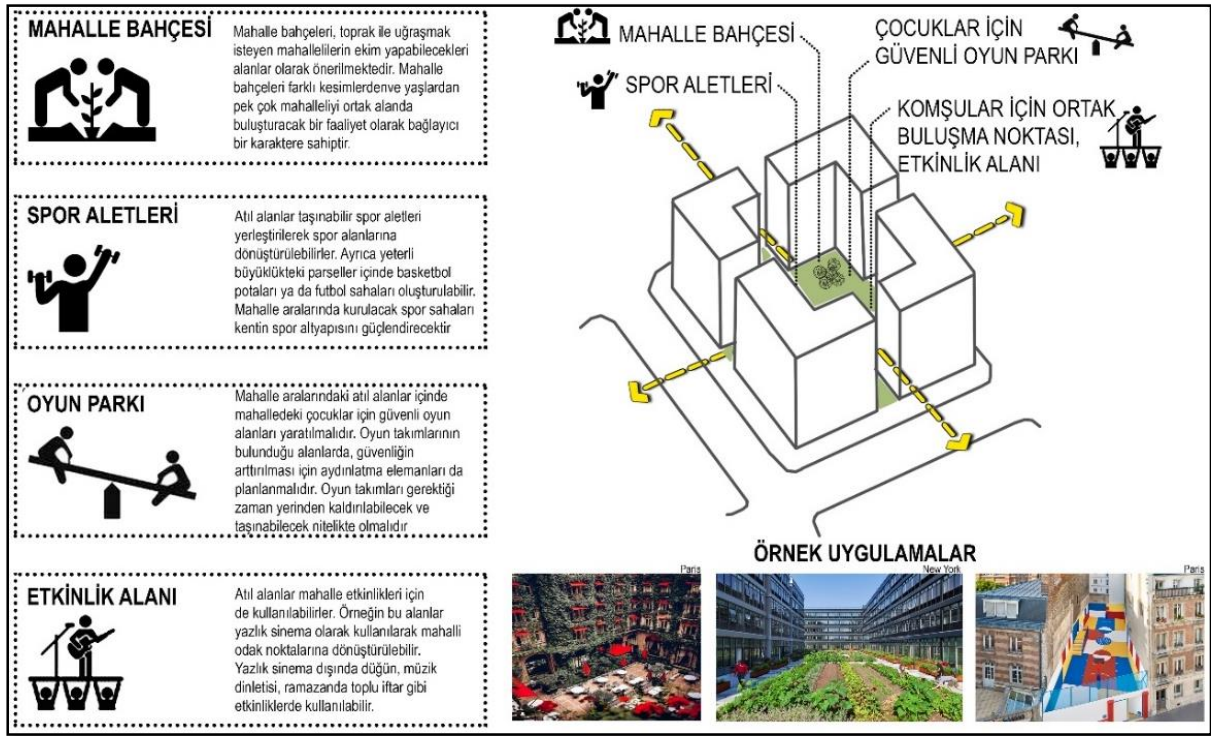
Mahalle kültürü, ortak iş yapma ve ortak mekânı birlikte kullanma temeli üstüne kuruludur. Mahalleyi hayatta tutan her şey, bir arada yapılan ortak faaliyetlere dayanmaktadır. Bu sebepten dolayı ortak kullanıma ve birlikteliğe imkân veren kamusal mekânların azalması, toplumu bir arada tutan sosyal ilişkilerin zayıflamasına, mahalle dokusunun cansızlaşmasına neden olacaktır.

Adalar mahalle dokusu içindeki temel komşuluk birimleridirler. Her biri kendi içinde, sosyal ilişkiler ve kamusal kullanıma verdiği imkân oranında, mahalle hayatının yapı taşlarını oluştururlar. Adaların kendi içinde bütünlüklerinin sağlanması amaçlanmakta, öte yandan her adanın bir diğeri ile kuracağı ilişki de kurgulanmaktadır. Adaların birbiri ile kuracağı bağlantılar, mahalle dokusu içinde özellikle ortak alanların devamlılığının sağlanması açısından önem arz etmektedir.

Muhsine Hatun ve Şahsuvar Bey Mahallesi'nde adalar içe dönük ve avlulaşan bir tipolojiye sahiptir. İçe dönük avlular aynı zamanda kamusal ve yarı kamusal ortak kullanım alanları yaratılmasına da müsaittirler.

Ortak İç Bahçeler Stratejisi başlığı altında; adaların kendi içinde bütünlüklerinin sağlanması amaçlanmakta, öte yandan her adanın bir diğeri ile kuracağı ilişki de kurgulanmaktadır. Adaların birbiri ile kuracağı bağlantılar, mahalle dokusu içinde özellikle ortak alanların devamlılığının

sağlanması açısından önem arz etmektedir. Aynı zamanda yapı adası ortasında bulunan atıl kalmış özel alanlar, potansiyel iç bahçeler olarak değerlendirilmiş ve yarı kamusal alan haline getirilmesi hedeflenmektedir. Atıl alanların, etkileşime imkân veren faaliyetlerle mahalle yaşantısına kazandırılması hedeflenmektedir. Aynı zamanda ortak iç bahçeler, adaların ortasında kalan parçalanmış bahçeleri birleştirerek, her yapı bloğunun ortasında, o blokta yaşayanların kullanabileceği mahalle bahçeleri, komşular için ortak buluşma noktası, çocuklar için güvenli oyun parkı, spor alanları, etkinlik alanları vb. elde etmek hedeflenmektedir (Şekil 34).

Şekil 33. Mahalle Eylem Planı Temel Kararlar: Yapı Adası Çözüm Önerisi. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

Spor Aletleri: Atıl alanlar ve potansiyel iç bahçeler taşınabilir spor aletleri yerleştirilerek spor alanlarına dönüştürülebilirler. Ayrıca yeterli büyüklükteki parseller içinde basketbol potaları ya da futbol sahaları oluşturulabilir. Mahalle aralarında kurulacak spor sahaları mahallenin var olan spor altyapısını güçlendirecektir.

Oyun Parkı: Mahalle aralarındaki atıl alanlar ve potansiyel iç bahçeler içinde mahalledeki çocuklar için güvenli oyun alanları yaratılmalıdır. Oyun takımlarının bulunduğu alanlarda, güvenliğin artırılması için aydınlatma elemanları da planlanmalıdır. Oyun takımları gerektiği zaman yerinden kaldırılabilir ve taşınabilecek nitelikte olmalıdır.

Mahalle Bahçesi: Mahalle bahçeleri, toprak ile uğraşmak isteyen mahallelilerin ekim yapabilecekleri alanlar olarak önerilmektedir. Mahalle bahçeleri farklı kesimlerden ve yaşlardan pek çok mahalleliyi ortak alanda buluşturacak bir faaliyet olarak bağlayıcı bir karaktere sahiptir.

Etkinlik Alanı: Atıl alanlar ve potansiyel iç bahçeler mahalle etkinlikleri için de kullanılabilirler. Örneğin bu alanlar yazlık sinema olarak kullanılarak mahalli odak noktalarına dönüştürülebilir. Yazlık sinema dışında düğün, müzik dinletisi, ramazanda toplu iftar gibi etkinliklerde kullanılabilir.

etkinliklerde kullanılabilir. Yapılacak basit temizlikler ve düzenlemelerle atıl alanlar mahalle hayatının önemli bir parçasına dönüşecektir.

Ana akslara yakın bölgelerde daha yoğun ve ortasında boşluk bırakmayan yapı adaları çevrelerindeki yapı adaları ile birlikte değerlendirilmelidir. İki ya da üç yoğun yapı adasının ortasında birer ortak mekân oluşturacak düzenlemeler yapılmalıdır (Şekil 35). Adaların ortasında oluşturulacak bu ortak mekânlar, mahalle kültürünün devamlılığını sağlamaya yönelik ortak faaliyetlerin yaşatılmasına olanak sağlayacaktır. Ortak mekânlar ayrıca mahalle içinde kamusal kullanımın artırılması sağlayacaktır. Bu anlamda adaların ortak mekânlarla birlikte düzenlenmesi mahallenin canlanmasına katkıda bulunacaktır.

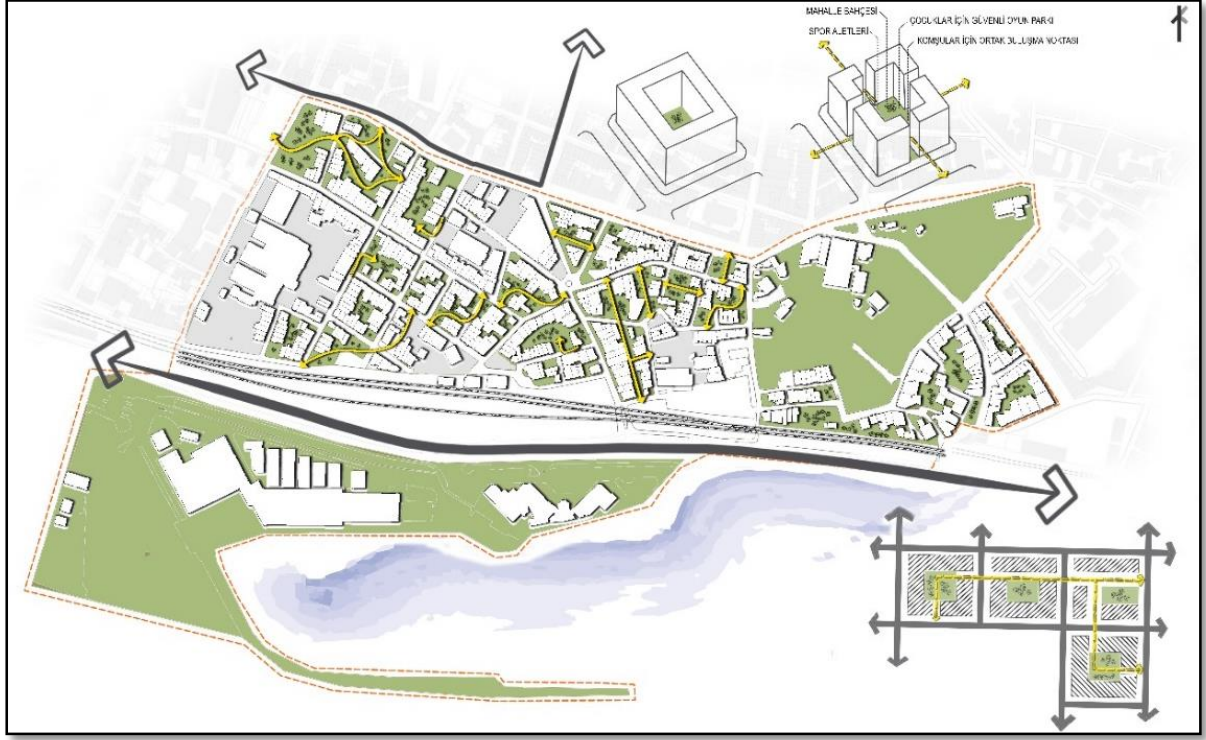
Mahalle içinde ortasında avlu oluşturan yapı adalarında iç avluların ve bahçelerin işlevsel kullanılmadığı gözlenmiştir. İç bahçeler atıl durumda, güvenlik sıkıntısı oluşturmaktadır. Bu doğrultuda;

- İç avluların içinde parsellerin arasındaki yüksek duvarlar kaldırılarak algılanabilir geniş iç avlular oluşturulmalıdır.
- İç avlularda birikmiş moloz ve çöp atıkları temizlenmelidir.
- İç avlularda inşa edilmiş kaçak depolar ve barakalar kaldırılmalıdır.
- İç avlular ortak faaliyete yönelik yarı kamusal alanlar olarak ada içinde yaşayanlara hizmet edecek şekilde düzenlenmelidir.

Ada ortasında ya da aralarında oluşturulan ortak mekânların mahalle ile bağlantısının kurulması gerekmektedir. Sadece binalardan ulaşımı olan avlu ve iç bahçelerin en az iki farklı noktadan dışarı ile bağlantısı kurulmalıdır. Bu şekilde alan içinde güvenliğin artırılması ve doğal afet anlarında toplanma alanı olarak da kullanılmaları hedeflenmektedir.

Yeşil koridorun sosyalleşmeye imkân verecek şekilde düzenlenmesi de amaçlanmıştır. Yeşil yollar olarak tabir edilen güzergâhlar boyunca park, oyun alanları, spor alanları ve diğer ortak kullanım alanları ile birlikte mahalle içi ve mahalleler arası süreklilik sağlanmıştır. Böylece yeşil alanlar, mahalle dokusu içerisindeki diğer alan kullanımlarını yönlendiren, sınırlandıran, ayıran ya da birleştiren organik bir sistem olarak düzenlenmiştir.

Beton ve asfalt gibi geçirimsiz sert yüzeyler, kentsel alanlarda hızla artan bir sorun olan ısı adası etkisi oluşturmaktadır. İç avlulardan oluşan yeşil koridorlar ile ısı adası etkilerinin azaltılması ve kişi başına düşen yeşil alan miktarının artması hedeflenmektedir.

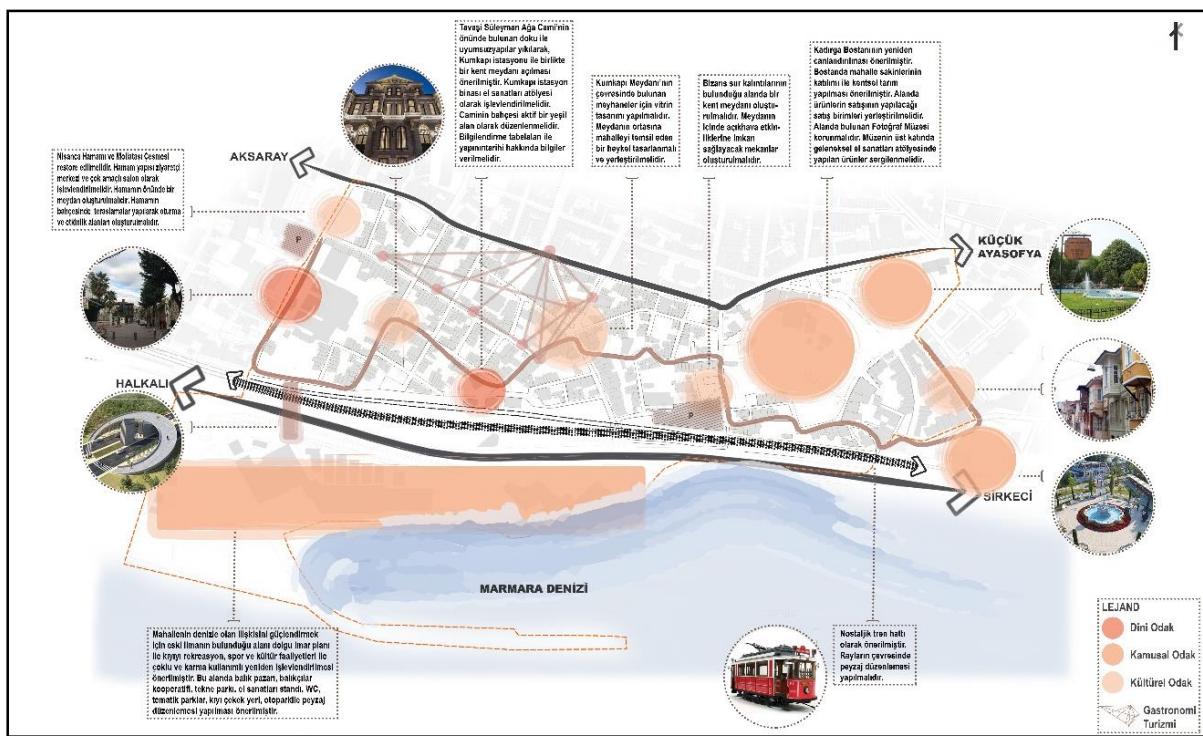
Şekil 34. Mahalle Eylem Planı Temel Kararlar: Yapı Adası Çözüm Önerisi – Detay. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

Adaların içinde büyük miktarda boş ve atıl kalmış parseller bulunmaktadır. Bu atıl alanlar çoğunlukla özel mülkiyete ait olup, mülkiyetin bölünmüş olmasından dolayı işlevsiz kalmış, zaman içinde mahalle estetiğini bozan görünümlere bürünmüşlerdir. Parsel içindeki moloz, çöp ve atıklar temizlenmelidir. Arsa basit bir şekilde düzenlendikten sonra sınırları belli olacak şekilde içine mıcır dökülmeli, tanımlı bir boşluk izi yaratılmalıdır. Alana beton ya da kaplama malzemesi gibi kaldırılması zor ve masraflı müdahaleler yapılmamalıdır. Temizlenen parselin içine gerektiğinde taşınabilecek sokak mobilya ve elemanları yerleştirilmelidir. Banklar, saksı içinde bitkiler, oyun ve spor elemanları önerilebilir. Düzenlenen alan mahallelilerin ortak kullanımına yönelik bir açık alan olarak halka bırakılmalıdır.

Canlandırma Koridorları Stratejisi

Mahalleyi ve sokakları daha rahat algılamayı sağlayan odak noktaları büyük öneme sahiptir. Çünkü mekânları algılamak kerteriz noktalarına ihtiyaç duyarız. Mahallede yavaşlamış iç devinimi tekrardan hareketlendirecek, oluşturulan odak noktalarını birbirine bağlayacak, güzergâhı belli olan ve belirlenen elektrikli tur araçlarının hizmet vereceği, tarihi ve kültürel mirası bilinir kılmak amacı ile bir Kültür Yolu oluşturuldu. Kültür Yolu'nun başlangıç noktası ziyaretçi merkezi olarak işlevlendirilecek olan Nişanca Hamamı'ndan başlayacaktır. Aynı zamanda tur güzergâhının başlangıç noktasında turistlere hizmet verecek elektrikli tur araçları ve arabalar için otopark alanı bulunacaktır. Ziyaretçi Merkezinden sonra hem dini hem de kültürel anlamda odak olan Ermeni Patrikhanesi ve Meryem Ana Kilisesi'nin bulunduğu alan güzergâhın ikinci odağını oluşturmaktadır. Güzergâhın devamında mahallenin yapı tipolojisini yansıtan 1890 Suit Hotel bulunmaktadır. Dördüncü odağında ise Osmanlı dönemi eserlerinden olan Tavaşi Süleyman Ağa Cami bulunmaktadır. Camiyi ve el sanatları atölyesi olarak

işlevlendirilecek olan Kumkapı Tren İstasyonu binasını içine alan bir meydandan sonra Mahallenin canlı bir odak olmasını sağlayan, ekonomik ve turizm açısından önemli bir odak olan Kumkapı Meyhaneleri takip etmektedir. Güzergâhın devamında açık hava etkinliklerinin olacağı ve Bizans döneminden kalma sur kalıntılarının bulunduğu alan gelmektedir. Mahalle belleğinde yer eden, bir zamanlar atların cirit attığı, bir zamanlar panayırların olduğu, günümüzde ise kamusal odak olan Cümdi Parkı, Osmanlı Dönemi Konut mimarisini yansıtan Şehsuvar Bey Sokağı ve devamında Kadırga Parkı ve Esmâ Sultan Namazgâhı ise güzergâhın son odağını oluşturmaktadır.

Şekil 35. Mahalle Eylem Planı Temel Kararlar: Tur Güzergahı Ve Odaklar – I. Kocabaş, A. vd. (2019) dan uyarlanarak Özcan, B. ve Babayusuf, S. tarafından makale kapsamında hazırlanmıştır.

Şekil 36. 1982 Tarihli Ayverdi Haritasında Kadirga Bostanı. Ayverdi, 1970

Bu çalışma kapsamında kentsel tarımın mahalle ölçeğinde Muhsine Hatun ve Şehsuvar Bey Mahallesi'nde belirlenen alanda bostan niteliğinde uygulanması önerilmiştir. Bu kapsamda teknik ve maddi desteğin Fatih Belediyesi ve ilgili müdürlükler tarafından sağlanması, Fatih Belediyesi'nde sertifikalı ya da bilgilendirme amaçlı eğitim programlarının yaygınlaştırılması, organik katı atıkların kompostlanarak organik gübre haline getirilmesi için gerekli altyapı ve bilinçlendirmenin yaygınlaştırılması, kentsel tarım uygulamasının uygulanabilirliğine katkıda bulunacak önerilerdendir.

Kentsel tarım alanında mahalle sakinleri geleneksel mahalle kültüründeki gibi sebze ve meyvelerin yetiştirilme imkânı bulacaktır. Böylece hem kent içi minimal tarım alanlarının gündelik yaşamın bir parçası haline gelmesi hem de genç nesillere kullanılarak korunduğu bilinci aktarılması amaçlanmıştır.

Düşük karbon yöntemleri arasında gösterilen kentsel tarım uygulaması, sera gazı emisyon azaltım potansiyeli ile mahalle sakinlerini hem iklim değişikliğinin yıkıcı etkilerine karşı koruma ve hem de güçlendirmesi hedeflenmektedir. Ayrıca kentsel alanda yapılan tarımsal faaliyetlerin ve yerel gıda üretiminin tüm çeşitliği, taze gıdanın kente yakın bir noktada üretilmesini sağladığı için ulaşım alanında doğrudan emisyon azaltımı sağlamaktadır.

Kentsel tarım uygulaması için fiziksel altyapı hazırlığının yanı sıra burada çalışacak işçilerin belirlenmesi ve eğitilmesi çok önemli bir adımdır. Fatih Belediyesi'nin önderliğinde, STK'lar aracılığıyla konusunda uzmanlar tarafından kentsel tarım, organik tarım uygulamaları, permakültür vb. konularda seminer programları düzenlenmelidir. Örneğin Ekolojik Yaşamı Destekleme Derneği (Buğday Derneği) tarafından uzmanlarca, permakültür ilkeleri, toprak iyileştirme, bitki ve ağaçlar, atık yönetimi, kompost teknikleri, gri ve siyah su, iklimler ve enerji, su hasadı ve arazide su yönetimi, yaşayan ekonomi, toprak geri kazanımı, yağmur suyu hasadı ve gri su sistemleri, su kültürü, etkin enerji planlaması, vb. konularda sertifika programları

düzenlenmelidir. Muhsine Hatun ve Şehsuvar Bey Mahallesi’nde belirlenen kentsel tarım alanı için uygun sistem belirlenip belediye desteğiyle bu sistem için ücretsiz eğitim programları düzenlenmelidir.

Kıyı Rekreasyon Alanı: Muhsine Hatun ve Şehsuvar Bey Mahallesi’nin deniz ile olan ilişkisini güçlendirmek amacı ile eski Kumkapı limanının bulunduğu alanı dolgu imar planı ile rekreasyon, spor ve kültür faaliyetleri ile çoklu ve karma kullanım olarak yeniden işlevlendirilmesi önerilmiştir. Bu alanda balık pazarı, balıkçılar kooperatifi, tekne parkı, el sanatları standı, Kadirga Spor Kulübü için spor sahası, tematik parklar, kıyı çekek yeri, otopark ile peyzaj düzenlemeleri yer almalıdır.

Yukarıda bahsedilen hedef, strateji ve eylemlerin gerçekleştirilebilmesi için sorumlu kuruluş Fatih Belediyesi olup ilgili kuruluşlar ise Fatih Belediyesi’nin İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Kültürel Miras Koruma Müdürlüğü, Kültür İşleri Müdürlüğü, Plan ve Proje Müdürlüğü, Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü, Park ve Bahçeler Müdürlüğü ile Şehsuvar Bey Mahallesi’nde yer alan Kadirga Spor Kulübü, Kadirga İlkokulu ile Muhsine Hatun Mahallesinde yer alan Bezciyan Ermeni İlkokulu ve üniversitelerin lisans/yüksek lisans öğrencileridir.

Eylemlerin gerçekleştirilebilmesi için yukarıdaki aktörlerin kamu+stk, kamu+üniversite, kamu+ilkokul/ortaokul/lise öğrencileri gibi ortaklık modelleri kurarak birlikte ilerlemesi gerekmektedir. Bu süreçte finansman modeli ise Fatih Belediyesi’nin yerel kaynakları ile 2018 Avrupa Kültürel Miras Yılı’na başvuru süreçleri sonrasında AB’nin sağladığı fonlar olacaktır.

MUHSİNE HATUN MAHALLESİ (KUMKAPI) VE ŞEHİSUVAR BEY MAHALLESİ (KADIRGA) YENİLEME ALANLARI / SİT ALANLARI: VİZYON VE EYLEM PLANI

*“Kültürel mirasını yaşatarak turizm ile dünyaya açılın interaktif, çevre dostu mahalle
Muhsine Hatun ve Şehsuvar Bey ”*

1. Kısa Vadeli Eylemler (2023)

Hedef : Mahallenin tarihi bilinirliğinin artırılması

Strateji : Bölgedeki tarihi-kültürel mirasın korunarak yaşatılması, bölgenin var olan değerinin ortaya çıkarılması

Katılımcı Koruma Grupları : Çocuklar, Gençler, Yetişkinler, Yaşlılar, Engelliler

EYLEM 1.1

Nişanca Hamamı ve çevresindeki nitelsiz yapılar kamulaştırılacak, çevresindeki nitelsiz yapılar yıkılması

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : Kültürel Miras Koruma Müdürlüğü, İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Plan Proje Müdürlüğü,
Yapı Kontrol Şefliği

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

EYLEM 1.2

Tavaşi Süleyman Ağa Cami'nin önünde meydan oluşturulması ve Kumkapı İstasyon binası ile bütünleştirilmesi

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : Kültürel Miras Koruma Müdürlüğü, Plan Proje Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

EYLEM 1.3

Acil restorasyon programının oluşturulması: Öncelikler: Hamam, camiler, kiliseler, çeşmeler, sivil yapılar, kamusal alan ve sokakların ortaya çıkarılması, restore edilmesi

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : Kültürel Miras Koruma Müdürlüğü, Plan Proje Müdürlüğü, Yapı Kontrol Şefliği

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

EYLEM 1.4

Bizans döneminden kalma sur kalıntılarının bulunduğu önemli alanda meydan düzenlenmesi yapılması

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : Kültürel Miras Koruma Müdürlüğü, Plan Proje Müdürlüğü, Yapı Kontrol Şefliği

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

1. Kısa Vadeli Eylemler (2023)

Hedef : Somut ve somut olmayan kültürel mirasın yaşatılarak ekonomiye katkı sağlaması

Strateji : Kumkapı ve Kadırga bölgeleri için tarihi ve kültürel değeri olan konular üzerinde çalışılması, bölgeyi sürdürülebilir turizm merkezi haline getirmek ve yerel ekonomi ile bütünleştirmek

Katılımcı Koruma Grupları : Çocuklar, Gençler, Yetişkinler, Yaşlılar, Engelliler

EYLEM 1.5

Mahalle Müzesinin açılması, sürekli etkinlik ve programların düzenlenerek sürekliliğin sağlanması

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : Kültür İşleri Müdürlüğü, Basın Yayın ve Halkla İlişkiler Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

EYLEM 1.6

Kumkapı Tren İstasyonu binasının restore edilerek el sanatları atölyesi olarak işlevlendirilmesi

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : Kültür İşleri Müdürlüğü, Kültürel Miras Koruma Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

EYLEM 1.7

Müsatakil konut turizmine açılacak yapıların belirlenmesi

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : Kültürel Miras Koruma Müdürlüğü, Plan Proje Müdürlüğü, Ruhsat ve Denetim Müd.

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

Hedef : Mahallede yaya ağırlıklı sağlıklı ve canlı bir akış yaratmak

Strateji : Canlandırma koridorları ile yavaşlatılmış iç devinimi tekrardan hareketlendirecek akslar ve bu aksları birbirine bağlayacak odak noktaların yaratılması

Katılımcı Koruma Grupları : Çocuklar, Gençler, Yetişkinler, Yaşlılar, Engelliler

EYLEM 1.8

Babayiğit Sokak, Tellidolar Sokak ve Tavaşıçesme Sokak'ta sağlıklaştırma çalışmaları yapılması

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Plan Proje Müdürlüğü, Yapı Kontrol Şefliği

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

1. Kısa Vadeli Eylemler (2023)

Hedef : Mahallede yaya ağırlıklı sağlıklı ve canlı bir akış yaratmak

Strateji : Canlandırma koridorları ile yavaşlatılmış iç devinimi tekrardan hareketlendirecek akslar ve bu aksları birbirine bağlayacak odak noktaların yaratılması

Katılımcı Koruma Grupları : Çocuklar, Gençler, Yetişkinler, Yaşlılar, Engelliler

EYLEM 1.9

Kumkapı Meydanı'na açılan sokaklarda trafik düzenlemesi yapılması

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

EYLEM 1.10

Mahalle içerisinde atıl alanların ve çıkmaz sokakların otopark olarak kullanımının engellenmesi, mahalleli için kullanıma uygun hale getirilmesi

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

Hedef : Mekansal yenileme ile kültürel canlanmayı birlikte planlamak, kullanıcı dostu ve sürdürülebilir bir fiziksel çevre yaratmak

Strateji : Yapılı çevrenin fiziksel engellerinden arındırarak herkes için ulaşılabilir kılınması

Katılımcı Koruma Grupları : Çocuklar, Gençler, Yetişkinler, Yaşlılar, Engelliler

EYLEM 1.11

Kent mobilyalarının ve aydınlatma elemanlarının tasarımı ile uygulanmasının yapılması

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : Park ve Bahçeler Müdürlüğü, Plan Proje Müdürlüğü, İşletme Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

EYLEM 1.12

Sert ve yumuşak zemin düzenlemesi; cephe ve vitrin düzenlemelerinin yapılması

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Plan Proje Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

2. Orta Vadeli Eylemler (2028)

Hedef : Mekansal yenileme ile kültürel canlanmayı birlikte planlamak, kullanıcı dostu ve sürdürülebilir bir fiziksel çevre yaratmak

Strateji : Yapılı çevrenin fiziksel engellerinden arındırarak herkes için ulaşılabilir kılınması

Katılımcı Koruma Grupları : Çocuklar, Gençler, Yetişkinler, Yaşlılar, Engelliler

EYLEM 2.1

Kumkapı Meydanı çevresinde cephe yenileme çalışmaları yürütülmesi

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Plan Proje Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

EYLEM 2.2

Odak noktaların kentsel tasarım projeleri ile yeniden düzenlenmesi

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Park ve Bahçeler Müdürlüğü, Plan Proje Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

EYLEM 2.3

Yapı adalarının ortalarında bulunan atıl alanların: mahalle bahçeleri, spor aletleri, çocuk oyun alanı ve etkinlik alanı olarak işlevlendirilmesi

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Park ve Bahçeler Müdürlüğü, Gençlik ve Spor Hizmetleri Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

EYLEM 2.4

Marmara Denizi'ne erişimin güvenli kılınması

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : İmar ve Şehircilik Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

2. Orta Vadeli Eylemler (2028)

Hedef : Somut ve somut olmayan kültürel mirasın yaşatılarak ekonomiye katkı sağlaması

Strateji : Kumkapı ve Kadirga bölgeleri için tarihi ve kültürel değeri olan konular üzerinde çalışılması, bölgeyi sürdürülebilir turizm merkezi haline getirmek ve yerel ekonomi ile bütünleştirmek

Katılımcı Koruma Grupları : Çocuklar, Gençler, Yetişkinler, Yaşlılar, Engelliler

EYLEM 2.5

Nişanca Hamamı'nın restore edilmesi ve ziyaretçi merkezi olarak işlevlendirilmesi

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : Kültür İşleri Müdürlüğü, Kültürel Miras Koruma Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

EYLEM 2.6

Bölgedeki tarihi binalardan birinin kamulaştırılarak restore edilmesi ve mahalle evi olarak işlevlendirilmesi

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : Kültür İşleri Müdürlüğü, Kültürel Miras Koruma Müdürlüğü, Plan Proje Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

EYLEM 2.7

Bölgedeki tarihi binalardan birinin kamulaştırılarak restore edilmesi Kumkapı İpek Halı Dokuma Atölyesi'nin kurulması

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : Kültür İşleri Müdürlüğü, Kültürel Miras Koruma Müdürlüğü, Plan Proje Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

Hedef : Birlikte yaşamaya sahip, doğa dostu, sürdürülebilir mahallelerin oluşturulması

Strateji : Mekan aracılığı ile dayanışma ruhunu sürdürmek ve ekolojik prensipleri temel alan sürdürülebilir gıda ortamı yaratmak

Katılımcı Koruma Grupları : Çocuklar, Gençler, Yetişkinler, Yaşlılar, Engelliler

EYLEM 2.8

Mahalleli için önemi olan Kadirga Bostanı'nın yeniden canlandırılması

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Plan Proje Müdürlüğü, Park ve Bahçeler Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : İBB Bütçesi, Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

3. Uzun Vadeli Eylemler (2033)

Hedef : Mahallenin tarihi bilinirliğinin artırılması

Strateji : Bölgedeki tarihi-kültürel mirasın korunarak yaşatılması, bölgenin var olan değerinin ortaya çıkarılması

Katılımcı Koruma Grupları : Çocuklar, Gençler, Yetişkinler, Yaşlılar, Engelliler

EYLEM 3.1

Kumkapı'dan Sirkeci durağına kadar devam eden bir Nostaljik Tren hattı oluşturulması

Sorumlu Kuruluş : İBB, Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : İBB Bütçesi, Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

EYLEM 3.2

Mahallenin tarihi ve kültürel mirası ile ilgili bilinirliğinin artırılması, koruma bilincinin geliştirilmesi ve sahiplik duygusunun oluşturulması için okullarda ve kültür merkezlerinde eğitim programlarının yapılması

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : Kültür İşleri Müdürlüğü, İnsan Kaynakları ve Eğitim Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

Hedef : Somut ve somut olmayan kültürel mirasın yaşatılarak ekonomiye katkı sağlaması

Strateji : Kumkapı ve Kadırga bölgeleri için tarihi ve kültürel değeri olan konular üzerinde çalışılması, bölgeyi sürdürülebilir turizm merkezi haline getirmek ve yerel ekonomi ile bütünleştirmek

Katılımcı Koruma Grupları : Çocuklar, Gençler, Yetişkinler, Yaşlılar, Engelliler

EYLEM 3.3

Bölgedeki tarihi binalardan birinin kamulaştırılarak restore edilmesi ve Kumkapı-Kadırga Araştırmaları Merkezi olarak işlevlendirilmesi

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : Kültür İşleri Müdürlüğü, Kültürel Miras Koruma Müdürlüğü, Plan Proje Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

EYLEM 3.4

İstanbul ile ilgili turizm pazarlama çalışmalarında bölgenin payının yükseltilmesi

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Plan Proje Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

3. Uzun Vadeli Eylemler (2033)

Hedef : Mahallede yaya ağırlıklı sağlıklı ve canlı bir akış yaratmak

Strateji : Canlandırma koridorları ile yavaşlatılmış iç devinimi tekrardan hareketlendirecek akslar ve bu aksları birbirine bağlayacak odak noktaların yaratılması

Katılımcı Koruma Grupları : Çocuklar, Gençler, Yetişkinler, Yaşlılar, Engelliler

EYLEM 3.5

Odakları birleştiren tur güzergâhı oluşturulması

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

EYLEM 3.6

Mahallenin Marmara Sahil Yolundan girişine otopark inşa edilmesi

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Ulaşım Hizmetleri Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

Hedef : Mekansal yenileme ile kültürel canlanmayı birlikte planlamak, kullanıcı dostu ve sürdürülebilir bir fiziksel çevre yaratmak

Strateji : Yapılı çevrenin fiziksel engellerinden arındırarak herkes için ulaşılabilir kılınması

Katılımcı Koruma Grupları : Çocuklar, Gençler, Yetişkinler, Yaşlılar, Engelliler

EYLEM 3.7

Kıyı rekreasyon alanı tasarımı yapılacak ve uygulanacak

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : Park ve Bahçeler Müdürlüğü, Plan Proje Müdürlüğü, İşletme Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

EYLEM 3.8

Mahalledeki tüm boş alanlar işlevlendirilecek

Sorumlu Kuruluş : Fatih Belediyesi

İlgili Kuruluş : İmar ve Şehircilik Müdürlüğü, Plan Proje Müdürlüğü

Ortaklık Modeli : Kamu

Finansman Modeli : Fatih Belediyesi Yerel Kaynakları

5. SONUÇ

Kültürel mirasın tanımı ve kavramı zaman içerisinde değişiklik göstermekle birlikte 2000’li yıllarda iklim değişimine adaptasyon, risk, dayanıklılık ve sürdürülebilirlik kavramlarını takiben çevresel boyut ön plana çıkmaktadır. İçinde bulunduğumuz 2021 yılı itibari ile sürdürülebilir düşük karbonlu kentsel koruma yaklaşımının geçerli olduğu görülmektedir (Kocabaş, 2019).

Sürdürülebilir kentsel koruma, iklim değişikliği etkisinin hafifletilmesi için, kentlerin bina stoku ve ulaşım sistemlerinden karbon emisyonlarının azaltılmasına vurgu yapan, iklim değişikliği etkisini azaltmaya yönelik daha net tanımlanmış hedefler / stratejiler / eylemler olarak, iklim değişimi boyutunu geliştirmektedir (Kocabaş, 2019).

Bu makale 21. yüzyıl İstanbul’unun değişen ve hızla dönüşen kentsel ve mahalle mekânının hem sit alanı hem yenileme alanı hem de Dünya Miras Alanı niteliği taşıyan İstanbul, Tarihi Yarımada’daki Muhsine Hatun (Kumkapı) ve Şehsuvar Bey (Kadırga) Mahalleleri üzerinden sürdürülebilir bir kentse koruma modeli geliştirilme çabasını ve bu süreçte her alanın kendine has karakterlerinden dolayı, kendine özgün müdahale yaklaşımlarını içermektedir.

Makale kapsamında sağlıklı kent için mahalle planlama modeli geliştirilmiştir. Bu modelde incelenen yerleşmede, insanın sosyal, ekonomik ve fiziksel boyutunun olduğu ve mekân kurgusunun bu boyutlarda karşılanması gerektiği sonucuna varılmıştır. Daha çok yaşam kalitesi ve sağlık anlayışı gibi sürdürülebilir sağlıklı mahallelerin yaratılmasına daha bütünsel bir yaklaşım üzerinde odaklanmaktadır.

Oluşturulan eylem planı Muhsine Hatun ve Şehsuvar Bey Mahallelerinin günümüze kadar gelen tarihi dokusu ve kendine özgü mahalle kimliğinin korunması ve yaşatılması, mahalleyi içinde yaşayan insanlarla birlikte; sosyal, ekonomik ve fiziki anlamda daha sağlıklı ve yaşanabilir bir kent parçası yaratmayı amaçlamaktadır. Mahallenin alt yapısının yenilenmesi, tarihi eserlerin korunması ve işlevlendirilmesi, kamusal alanlar yaratılması, cephe düzenlemelerinin yapılması gibi fiziki projelerin yanı sıra; mahalle halkının da sorumluluk alacağı mahalle örgütlenmesinin kurulması, esnaf birliğinin oluşturulması, etkinlik ve atölye çalışmaları yapılması gibi sosyal projeler de eylem planında yer almaktadır.

Eylem planı “Sağlıklı Kent İçin Mahalle Planlama” temelinde oluşturmuş olup finansman modeli ve eylemlerde yer alacak ilgili kuruluşlar ile bir paket program hazırlanmış, kaybolmaya yüz tutmuş kültürel miras değerlerinin çocuklar/gençler/yetişkinler/yaşlılar ve engelliler olmak üzere halk katılımı ile birlikte yaşatılması amaçlanmıştır. Hazırlanmış olan eylem planı;

- Alan çalışması yapılmış olması,
- Kültürel mirasın uygulama aşamalarını ve tüm fonksiyonel boyutları kapsamı,
- İklim değişikliğine adaptasyon sürecine destek olması

ile farklılaşarak ön plana çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

Akalın, E. (2016). *Kumkapı Halılarında Saklı Gezgin Bir Tarih*. Clara Serra ile söyleşi. Agos. 27 Temmuz 2016. Erişim Tarihi 5 Şubat 2020, <http://www.agos.com.tr/tr/yazi/16029/kumkapi-halilarinda-sakli-gezgin-bir-tarih>

Kocabaş, A., Deniz, S. ve Cengiz, H. (2019). *Mahallemiz Kumkapı ve Kadırga: kültür mirası farkındalığı*, 2018-2019 KNK 503 Kentsel Koruma ve Yenileme Atölyesi Ortak Raporu, Şehir ve Bölge Planlama Bölümü, Kentsel Koruma ve Yenileme Bilim Dalı, FBE, YL öğrencileri Babayusuf, S. ve Özcan, B., MSGSÜ, İstanbul.

Kocabaş, A. (2010). *Cumhuriyet Dönemi İstanbul'unda Yeni Semtler ve Mahalleler*, Başar, F. (ed.) Kùltürler başkenti İstanbul, İstanbul.

Kocabaş, A. (2019). *İklim Değişikliği Bağlamında Kentsel Koruma Esaslı Kentsel Dönüşüm*, Aksoy, Y. (Ed.) İklim Değişikliği ve Kentler; Yapısal Çevre ve Yeşil Alanlar, İstanbul.

Kocabaş, A. (2019). *Sustainable Healthy Neighbourhoods for Cities of Tomorrow*, III. Uluslararası Şehir, Çevre ve Sağlık kongresi Tam Metinler Kitabı, Erişim Tarihi: 4 Şubat 2020 <https://www.sehircevresaglikkongresi.com/wp-content/uploads/2020//TAM-METIN.pdf>.

İncicyan, P. G. (1976). *18. Asırda İstanbul*, İstanbul: İstanbul Enstitüsü Yayınları.

Müller-Wiener, W. (2002). *Bizans'tan Osmanlı'ya İstanbul Limanı*. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.

Öz, D. (2006). *Türk Yazmacılık Sanatı ve Son Dönem İstanbul Yazmaları*. (Yüksek lisans tezi), Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Ünlü, T. S. (2017). *Kent Kimliğinin Oluşumunda Kentsel Bellek ve Kentsel Mekân İlişkisi: Mersin Örneği*. Planlama, 27(1), 75-93.